

Program wychowawczo-profilaktyczny
Szkoły Podstawowej nr 22
im. Jana Stefana Dworaka
w Rudzie Śląskiej
na rok szkolny 2021/2022

Uchwała Rady Rodziców nr 2/2021/2022 z dnia 20 września 2021 r.

Przewodnicząca Rady Rodziców przy SP22 w Rudzie Śląskiej: .....

Spis treści

1. Akty prawne	2
2. Wstęp.....	4
3. Diagnoza procesu wychowawczego	5
4. Misja szkoły	6
5. Wizja rozwoju szkoły.	7
6. Wizerunek absolwenta szkoły.....	7
7. Tradycje szkolne.	8
8. Powinności wychowawców klas i nauczycieli	10
9. Zasady współpracy wychowawczo-profilaktycznej z rodzicami.....	14
10. Samorząd uczniowski.	15
11. Zasady współpracy wychowawczo-profilaktycznej ze środowiskiem lokalnym	15
12. Główne cele profilaktyki i wychowania	16
13. Diagnoza potrzeb, w tym czynników chroniących i czynników ryzyka.....	18
14. Program wychowawczo-profilaktyczny.....	26
a) Etap pierwszy – klasy I-III.....	26
b) Drugi etap klasy IV – VI.....	32
c) Trzeci etap klasy IV – VIII.....	38
15. Oczekiwane efekty.....	45
16. Procedury postępowania w sytuacjach trudnych.	46
17. Ewaluacja	90

1. Akty prawne

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej/art.48 ust.1, art. 53 ust.3, art.70 ust1, art.72.
2. Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. - Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2017 r. poz. 60).
3. Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. - Prawo oświatowe Dz. U. 2017 poz. 59- art.26, art. 84 ust. 2 pkt. 1 i ust.3.
4. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 sierpnia 2017 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym (Dz. U. z 2017 r. poz. 1652).
5. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 sierpnia 2017 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowych warunków

- i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1651).
6. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz. U. z 2017 r. poz. 1591). i Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 sierpnia 2017 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz. U. z 2017 r. poz. 1643).
  7. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 sierpnia 2017 r. w sprawie warunków i sposobu wykonywania przez przedszkola, szkoły i placówki publiczne zadań umożliwiających podtrzymywanie poczucia tożsamości narodowej, etnicznej i językowej uczniów należących do mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym (Dz. U. z 2017 r. poz. 1627)
  8. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 11 sierpnia 2017 r. w sprawie wymagań wobec szkół i placówek.
  9. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz. U. z 2017 r. poz. 1591).
  10. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym (Dz. U. 2017 poz. 1578)
  11. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 11 sierpnia 2017 r. w sprawie wymagań wobec szkół i placówek.
  12. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym (Dz. U. 2017 poz. 1578)
  13. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 marca 2017 r. w sprawie szczegółowej organizacji publicznych szkół i publicznych przedszkoli Dz. U. 2017 poz. 649.
  14. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz. U. 2017 poz. 356).
  15. Konwencji o prawach dziecka przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r. (Dz. U. z 1991 r. Nr 120, poz. 526 ze zmianami).
  16. Karta Nauczyciela art.6.
  17. Statut Szkoły.
  18. Powszechna Deklaracja Praw Człowieka.
  19. Ustawa z 24 kwietnia 2015 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2015 r. poz. 875).
  20. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 sierpnia 2015 r. w sprawie zakresu i form prowadzenia w szkołach i placówkach systemu oświaty działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej i profilaktycznej w celu przeciwdziałania narkomanii (Dz. U. z 2015 r. poz. 1249).

21. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 22 stycznia 2018 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie zakresu i form prowadzenia w szkołach i placówkach systemu oświaty działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej i profilaktycznej w celu przeciwdziałania narkomanii (Dz. U z 2018 r. poz. 214)

2. Wstęp

Proponowany Program Wychowawczo-Profilaktyczny uwzględnia zarówno cele, jak i zadania szkoły, dostosowany jest do potrzeb rozwojowych uczniów oraz potrzeb ich środowiska rodzinnego. Program ten realizuje cele związane z wszechstronnym rozwojem osobowości człowieka. Jest on adresowany do uczniów, rodziców, nauczycieli i innych pracowników naszej placówki, przeznaczony do realizacji w ramach lekcji wychowawczych, zajęć edukacyjnych, zajęć pozalekcyjnych, spotkań z rodzicami oraz rad szkoleniowych dla nauczycieli. Jego realizacja ma stwarzać optymalne warunki rozwoju uczniów naszej szkoły, kształtować postawy patriotyczne i obywatelskie oraz promować i chronić ich zdrowie, zapobiegać pojawianiu się zachowań ryzykownych oraz uzależnień. Istotą działań wychowawczych i profilaktycznych szkoły jest współpraca całej społeczności szkolnej oparta na założeniu, że wychowanie jest zadaniem realizowanym w rodzinie i w szkole, która w swojej działalności musi uwzględniać zarówno priorytety edukacyjne państwa, jak i wolę rodziców. W programie dodatkowo zostały uwzględnione wnioski

z przeprowadzonej diagnozy określającej czynniki ryzyka oraz czynniki chroniące.

Działania zawarte w programie wychowawczo- profilaktycznym są spójne z wewnątrzszkolnym systemem oceniania oraz statutem naszej szkoły.

Przy tworzeniu Programu Wychowawczo-Profilaktycznego należy pamiętać o bardzo istotnych pojęciach jakimi są: edukacja zdrowotna, profilaktyka, kształtowanie postaw społecznych, wartości, normy, wzory zachowań oraz profilaktyka zachowań ryzykownych.

Na podstawie Programu Wychowawczo-Profilaktycznego wychowawcy klas tworzą plan działań wychowawczych i profilaktycznych dostosowany do potrzeb, możliwości i sytuacji wychowawczej klasy. Zakłada się również współpracę z rodzicami oraz instytucjami wspierającymi działalność wychowawczą i profilaktyczną szkoły.

Program jest dokumentem otwartym i w wyniku przeprowadzonej ewaluacji może być modyfikowany.

3. Diagnoza procesu wychowawczego

Program Wychowawczo-Profilaktyczny szkoły podstawowej opracowany zostały na podstawie dokonanej diagnozy sytuacji dydaktyczno - wychowawczej w szkole przy użyciu następujących narzędzi:

1. Ankieta dla rodziców klas I,

2. Ankieta dotycząca bezpieczeństwa w szkole - klasa III, IV ,
3. Diagnoza w klasach VII i VIII - zagrożenia wieku dojrzewania,
4. Ankieta dla klas V i VI - problemy szkolne oraz sposoby radzenia sobie ze stresem,
5. Obserwacje oraz ocena sytuacji wychowawczej i stanu opieki nad uczniami (najczęstsze problemy wychowawcze, sytuacja rodzinna, uczniowie z trudnościami w nauce, wychowawczymi, frekwencja, zaangażowanie uczniów i rodziców w życie szkoły),
6. Sprawozdanie pedagoga i psychologa,
7. Analiza dziennika pedagoga, psychologa,
8. Analiza pozostałej dokumentacji pedagoga i psychologa,
9. Sprawozdania na zakończenie roku szkolnego,
10. Protokół rady pedagogicznej – klasyfikacja roczna.

Celem diagnozy było zbadanie:

1. Rozmowy indywidualne i wywiady przeprowadzone z uczniami, ich rodzicami i nauczycielami.
2. stopnia poczucia bezpieczeństwa uczniów w szkole oraz poza nią,
3. poczucia odpowiedzialności za siebie i otaczające nas środowisko,
4. występujących problemów wychowawczych, zachowań niepożądanych oraz ryzykownych,
5. relacji między rówieśnikami,
6. zagrożeń wieku dojrzewania,
7. problemy szkolne oraz sposoby radzenia sobie ze stresem,
8. relacji rodzic-dziecko,
9. znajomości oraz przestrzegania norm i zasad w szkole przez uczniów,
10. współpracy rodzice – szkoła,
11. poziom zadowolenia rodziców z pracy szkoły.

4. Misja szkoły

Misją Szkoły Podstawowej nr 22 jest przygotowanie poprzez nauczanie, wychowywanie i inspirowanie naszych uczniów do życia w społeczeństwie. Pragniemy wychować ucznia świadomego, samodzielnego i odpowiedzialnego, posiadającego wiedzę i umiejętności niezbędne do funkcjonowania we współczesnym świecie. Szkoła zapewnia uczniom bezpieczeństwo i propaguje zdrowy styl życia. Dla naszej społeczności szkolnej najważniejsza jest rodzina. Chcemy nauczyć szacunku do kultury i tradycji naszego miasta – Rudy Śląskiej, regionu – Śląska, kraju i narodu polskiego, przy jednoczesnym poszanowaniu kultur i wartości innych narodów. Nasi uczniowie opierając się o stały system wartości

potrafią być uczciwi.

Pracownicy naszej szkoły rozumieją, że młodość to czas, który się nie powtórzy i warto go przeżyć pięknie.

5. Wizja rozwoju szkoły.

Nasza szkoła jest bezpieczną i przyjazną placówką, która przygotowuje uczniów do kontynuowania nauki na kolejnym etapie edukacyjnym. Beneficjentami Programu wychowawczo - profilaktycznego szkoły są wszyscy członkowie społeczności szkolnej. Szkoła umożliwia wszechstronny rozwój uczniów, angażuje rodziców oraz umożliwia aktywizację środowiska lokalnego. Uczniowie naszej szkoły wyrosną na ludzi mających poczucie własnej wartości i odpowiedzialności za własne zachowanie. Wykorzystujemy najnowsze zdobycze techniki informatycznej, stosujemy nowoczesne metody nauczania i wychowania, aby uczeń mógł rozwijać swoje zainteresowania, umiejętności, zdolności i pasje. Jest to możliwe dzięki szerokiej ofercie zajęć dodatkowych a także organizowanych przez placówkę imprez o różnym charakterze. Realizacja założeń wychowawczo-dydaktycznych jest możliwa dzięki bogatemu zapleczu szkoły (pracownie, tablice multimedialne, pomoce dydaktyczne itp.), które jest cały czas wzbogacane.

6. Wizerunek absolwenta szkoły

Uczeń kończący naszą szkołę posiada następujące cechy:

- w codziennym życiu kierują się zasadami etyki i moralności,
- zna historię i kulturę własnego narodu, regionu oraz tradycje szkoły,
- przestrzega zasad bezpieczeństwa i higieny życia,
- zna i przestrzega zasad życia społecznego,
- korzysta z różnych źródeł wiedzy i informacji, racjonalnie wykorzystuje technologie informatyczne,
- jest samodzielny, ambitny i kreatywny,
- szanuje potrzeby innych i jest chętny do niesienia pomocy,
- wie jak sobie radzić w trudnych sytuacjach,
- zdobył podstawowe sprawności i umiejętności w zakresie języków obcych,
- jest związany ze środowiskiem lokalnym,
- jest świadomy historycznej przynależności do wspólnoty europejskiej,
- posługuje się kulturalnym językiem

7. Tradycje szkolne.

Szkoła Podstawowa nr 22 im. Jana Stefana Dworaka w Rudzie Śląskiej ma swego patrona, logo i sztandar. Szkoła przyjęła jako swój cel rozwijanie postaw obywatelskich, patriotycznych i społecznych uczniów poprzez kształtowanie szacunku do symboli i barw narodowych, historii, tradycji narodowych i lokalnych.

Do stałych wydarzeń oraz imprez szkolnych należą:

- Rozpoczęcie Roku Szkolnego
- Pasowanie na ucznia klasy pierwszej
- Pasowanie na czytelnika klasy pierwszej
- Dzień Języków Obcych
- Akcje charytatywne i działalność Szkolnego Koła Wolontariatu (m.in.: Akcja Żonkil „Pola Nadziei”)
- Rajd pieszy
- Święto Edukacji Narodowej
- Światowy Dzień Postaci z Bajek
- Święto Niepodległości
- Światowy Dzień Pluszowego Misia
- Grudzień – dni profilaktyki HIV/AIDS
- Mikołajki
- Święto Patrona Szkoły
- Jasełka
- Dzień Bezpiecznego Internetu
- Szkolny Festiwal Teatralny
- Dzień Wiosny „Zielony stój, bo zielono mi”
- Konkurs Gwary: „Ślonzoki niy gynsi”
- Święto Liczby Pi
- Misterium
- Święto Ziemi
- Konstytucja 3 Maja
- Tydzień Czytania Dzieciom
- Maj – miesiącem promocji zdrowia
- Dzień Matki

- Dzień Dziecka
- Dzień Sportu
- Rajd Rowerowy
- Koncert Młodych Talentów
- Honorowy Absolwent Szkoły
- Coroczny tytuł Najlepszego Absolwenta Szkoły (wpis do Złotej Księgi Absolwentów)
- Całoroczne współzawodnictwo sportowe (tytuły najlepszego sportowca i najlepszej sportsmenki)
- Uroczyste Zakończenie Roku Szkolnego
Ponadto:
- W szkole prowadzona jest Kronika Szkolna
- Szkoła ma własny sztandar i ceremoniał szkolny.

8. Powinności wychowawców klas i nauczycieli

DYREKTOR SZKOŁY

Dyrektor Szkoły w szczególności:

- kieruje działalnością Szkoły oraz reprezentuje ją na zewnątrz;
- sprawuje nadzór pedagogiczny;
- przedstawia Radzie Pedagogicznej, nie rzadziej niż dwa razy w roku szkolnym, ogólne wnioski wynikające ze sprawowanego nadzoru pedagogicznego oraz informacje o działalności szkoły.
- sprawuje opiekę nad uczniami oraz stwarza warunki harmonijnego rozwoju psychofizycznego poprzez aktywne działania prozdrowotne;
- wykonuje zadania związane z zapewnieniem bezpieczeństwa uczniom i nauczycielom w czasie zajęć organizowanych przez Szkołę;
- realizuje uchwały Rady Pedagogicznej, podjęte w ramach jej kompetencji stanowiących;
- dysponuje środkami określonymi w planie finansowym Szkoły zaopiniowanym przez Radę Pedagogiczną i ponosi odpowiedzialność za ich prawidłowe wykorzystanie;
- organizuje administracyjną, finansową i gospodarczą obsługę Szkoły;
- stwarza warunki do działania w Szkole: wolontariuszy, stowarzyszeń i innych organizacji, w szczególności organizacji harcerskich, których celem statutowym jest działalność wychowawcza lub rozszerzanie i wzbogacanie form działalności dydaktycznej, wychowawczej, opiekuńczej i innowacyjnej szkoły;
- odpowiada za realizację zaleceń wynikających z orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego ucznia;

- współpracuje z pielęgniarką szkolną, lekarzem i dentystą sprawującymi profilaktyczną opiekę zdrowotną nad uczniami Szkoły;
- kontroluje realizację obowiązku szkolnego przez dzieci i młodzież zamieszkałe w obwodzie Szkoły oraz wydaje decyzje w sprawach: wcześniejszego przyjęcia dziecka do szkoły, odroczenia rozpoczęcia obowiązku szkolnego;
- w drodze decyzji, w przypadkach określonych w niniejszym statucie, skreśla uczniów pełnoletnich z listy uczniów;
- przyznaje stypendia za wyniki w nauce lub za osiągnięcia sportowe po zasięgnięciu opinii Rady Pedagogicznej, oraz w ramach środków przyznanych przez organ prowadzący na ten cel w budżecie Szkoły;
- jest przewodniczącym Rady Pedagogicznej;
- współdziała ze szkołami wyższymi w organizacji praktyk pedagogicznych;
- jest kierownikiem zakładu pracy dla zatrudnionych w Szkole nauczycieli i pracowników niebędących nauczycielami
- zatrudnia i zwalnia nauczycieli oraz innych pracowników szkoły,
- przyznaje nagrody oraz wymierza kary porządkowe nauczycielom i innym pracownikom szkoły,
- występuje z wnioskami, po zasięgnięciu opinii Rady Pedagogicznej, w sprawach odznaczeń, nagród i innych wyróżnień dla nauczycieli oraz pozostałych pracowników szkoły;
- wykonuje inne zadania wynikające z przepisów szczególnych.

Dyrektor Szkoły w wykonywaniu swoich zadań współpracuje z Radą Pedagogiczną, rodzicami i Samorządem Uczniowskim.

NAUCZYCIEL

- przedstawia propozycje programu nauczania zajęć edukacyjnych, które prowadzi, uwzględniający całość podstawy programowej danych zajęć edukacyjnych oraz potrzeby i możliwości uczniów, dla których jest przeznaczony;
- rozpoznaje predyspozycji, zainteresowań i potrzeb edukacyjnych uczniów w zakresie prowadzonych przez siebie zajęć edukacyjnych;
- prowadzeni zajęć dydaktycznych w sposób umożliwiający rzetelną realizację programów nauczania z zastosowaniem metod i technik zapewniających każdemu uczniowi sukces w uczeniu się;
- bezstronnie, obiektywnie, sprawiedliwie oceniania i traktuje wszystkich uczniów;
- prowadzi pomocy psychologiczno-pedagogicznej;
- prowadzi konsultacje indywidualne i zbiorowe oraz pomaga w przygotowaniu się do egzaminów i konkursów;
- wspiera rozwój psychofizyczny uczniów, rozwija ich zainteresowania i uzdolnienia;
- systematycznie kontroluje obecności uczniów na zajęciach edukacyjnych;
- zapewnienia uczniom opiekę podczas zajęć prowadzonych w szkole, przerw międzylekcyjnych, imprez i wycieczek szkolnych;
- aktywnie uczestniczy w pracach zespołów wychowawczych i problemowych;
- współpracuje z rodzicami uczniów poprzez udział w zebraniach, konsultacjach oraz udzielanie im rad i wskazówek pedagogicznych

NAUCZYCIEL WYCHOWAWCA

- diagnozuje potrzeby uczniów w zakresie opieki, wychowania i profilaktyki;
- rozpoznaje osobowość, warunki życia i stan zdrowia uczniów;
- monitoruje postawy i zachowania uczniów;
- rozpoznaje przyczyny niepożądanego zachowania uczniów i podejmuje działania zapobiegające;
- buduje pozytywne więzi pomiędzy uczniami uczącymi się w danym oddziale;
- stymuluje rozwój psychofizyczny uczniów i wzmacnia pozytywne cechy charakteru;
- współpracuje z rodzicami uczniów poprzez organizowanie spotkań klasowych, przeprowadza rozmowy indywidualne, pedagogizację, ankietowanie;
- koordynuje organizację pomocy psychologiczno-pedagogicznej i pomoc materialną w danym oddziale;
- realizuje działania wynikające z programu wychowawczo-profilaktycznego Szkoły;
- kształtuje u ucznia właściwy stosunek do nauki i obowiązków ucznia;
- koordynuje działania w zakresie pracy z uczniem szczególnie uzdolnionym;
- motywuje uczniów do udziału w zajęciach rozwijających zainteresowania i uzdolnienia, wolontariatu, konkursach oraz do aktywnej działalności na rzecz klasy, szkoły i środowiska lokalnego;
- systematycznie współpracuje z nauczycielami i specjalistami oraz pielęgniarką szkolną,
- systematycznie informuje rodziców ucznia poprzez dziennik elektroniczny, a także podczas zebrań klasowych oraz indywidualnych konsultacji, o uzyskiwanych przez niego ocenach bieżących, śródrocznych i rocznych z poszczególnych zajęć edukacyjnych oraz ocenach zachowania, osiągnięciach, sukcesach, trudnościach w nauce, niepowodzeniach szkolnych, problemach wychowawczych;
- zapoznaje rodziców ucznia ze szczegółowymi warunkami i sposobami oceniania wewnątrzszkolnego, kryteriami wymagań edukacyjnych niezbędnych do uzyskania poszczególnych ocen, Statutem Szkoły i innymi obowiązującymi w szkole dokumentami;
- rzetelnie, systematycznie i terminowo prowadzi dokumentację przebiegu nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej

PEDAGOG I PSYCHOLOG

- prowadzą badania i działania diagnostyczne, w tym diagnozowanie indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych uczniów w celu określenia mocnych stron, predyspozycji, zainteresowań i uzdolnień uczniów oraz przyczyn niepowodzeń edukacyjnych lub trudności w funkcjonowaniu uczniów;
- diagnozują sytuację wychowawczą w Szkole w celu rozwiązywania problemów wychowawczych stanowiących barierę i ograniczających aktywne i pełne uczestnictwo ucznia w życiu szkoły;
- koordynują i planują działalność Szkoły w zakresie pomocy psychologiczno-pedagogicznej;
- udzielają pomocy psychologiczno-pedagogicznej w formach odpowiednich do rozpoznanych potrzeb;
- podejmują działania z zakresu profilaktyki uzależnień i innych problemów dzieci i młodzieży;
- minimalizują skutki zaburzeń rozwojowych, zapobiegają zaburzeniom zachowania oraz inicjują różne formy pomocy w środowisku

szkolnym i pozaszkolnym uczniów;

- inicjują i prowadzą działania mediacyjne i interwencyjne w sytuacjach kryzysowych;
- pomagają rodzicom i nauczycielom w rozpoznawaniu i rozwijaniu indywidualnych możliwości, predyspozycji i uzdolnień uczniów; - wspierają nauczycieli i specjalistów w rozpoznawaniu indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych uczniów w celu określenia mocnych stron, predyspozycji, zainteresowań i uzdolnień uczniów oraz przyczyn niepowodzeń edukacyjnych lub trudności w funkcjonowaniu uczniów, w tym barier i ograniczeń utrudniających funkcjonowanie ucznia i jego uczestnictwo w życiu szkoły oraz udzielaniu pomocy psychologiczno-pedagogicznej;
- działają na rzecz zorganizowania opieki i pomocy materialnej uczniom z rodzin znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej

9. Zasady współpracy wychowawczo-profilaktycznej z rodzicami

RODZICE

- współtworzą Szkolny Program Wychowawczo-Profilaktyczny,
- uczestniczą w diagnozowaniu pracy wychowawczej szkoły,
- uczestniczą w wywiadówkach i „drzwiach otwartych” organizowanych przez szkołę,
- współpracują z wychowawcą klasy i innymi nauczycielami uczącymi w klasie,
- dbają o właściwą formę spędzania czasu wolnego przez uczniów,
- biorą aktywny udział w imprezach szkolnych

RADA RODZICÓW

- reprezentuje ogół rodziców szkoły oraz podejmuje działania wspierające proces wychowawczy szkoły,
- współdecyduje o formach pomocy dzieciom oraz ich wypoczynku,
- współuczestniczy w opracowaniu programu wychowawczo - profilaktycznego szkoły,
- pozyskuje i gromadzi środki finansowe w celu wspierania działalności szkoły,
- organizuje formy aktywności rodziców na rzecz wspomaganie realizacji celów i zadań szkoły.

10. Samorząd uczniowski.

- jest inspiratorem i organizatorem życia kulturalnego uczniów szkoły, działalności oświatowej, sportowej oraz rozrywkowej zgodnie z

- własnymi potrzebami i możliwościami organizacyjnymi w porozumieniu z dyrektorem,
- uczestniczy w diagnozowaniu sytuacji wychowawczej szkoły,
  - współpracuje z Radą Pedagogiczną,
  - prowadzi akcje pomocy dla potrzebujących kolegów,
  - reprezentuje postawy i potrzeby środowiska uczniowskiego,
  - propaguje ideę samorządności oraz wychowania w demokracji,
  - dba o dobre imię i honor szkoły oraz wzbogaca jej tradycję
  - może podejmować działania z zakresu wolontariatu

11. Zasady współpracy wychowawczo-profilaktycznej ze środowiskiem lokalnym

Szkoła w oddziaływaniach profilaktycznych i wychowawczych współpracuje z następującymi instytucjami:

- Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną w Rudzie Śląskiej
- Sądem Rejonowym - Wydział Rodzinny i Nieletnich w Rudzie Śląskiej
- Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Rudzie Śląskiej
- Policją
- Ośrodkiem Interwencji Kryzysowej
- Miejską Biblioteką Publiczną
- Strażą Pożarną
- Urzędem Miasta Ruda Śląska
- Powiatową Stacją Sanitarno-Epidemiologiczną w Rudzie Śląskiej
- Świetlicami Środowiskowymi

12. Główne cele profilaktyki i wychowania

ZADANIA I CELE W WYCHOWANIU DZIECI I MŁODZIEŻY SZKOLNEJ:

- 1) Kształtowanie postaw wyrażających szacunek do symboli i tradycji narodowych oraz tradycji związanych z rodziną, szkołą i społecznością lokalną
  - a) obchody świąt narodowych

- b) poznawanie sylwetek osób ważnych
  - c) poznawanie miejsc związanych z historią Polski
  - d) rozwijanie poczucia więzi z miejscem pochodzenia-(małe ojczyzny) – realizacja zajęć z wiedzy o regionie
  - e) poznanie wartości tradycji i kultury w życiu codziennym,
  - f) wzmacnianie identyfikacji ucznia ze szkołą,
  - g) uczenie odpowiedzialności za dobre imię szkoły,
  - h) kształtowanie poczucia przynależności do miejscowości, w której się mieszka, Polski i Europy,
- 2) Wspieranie wszechstronnego rozwoju ucznia:
- a) wskazanie zagrożeń płynących z nałogów,
  - b) profilaktyka zachowań ryzykownych (problemowych),
  - c) kształtowanie właściwych postaw wobec zagrożeń i sytuacji nadzwyczajnych – w tym związanych z korzystaniem z technologii informacyjno-komunikacyjnych;
  - d) kształtowanie umiejętności organizowania czasu wolnego,
  - e) uświadomienie zagrożeń płynących z działalności gangów, sekt i pseudokibiców,
  - f) poznanie własnej sfery uczuciowej,
  - g) nabycie umiejętności panowania nad emocjami,
  - h) kształtowanie wrażliwości na potrzeby innych,
  - i) rozwijanie potrzeby aktywnego trybu życia i dbania o zdrowie,
  - j) wskazywanie na mocne strony uczniów, rozwijanie ich i ukierunkowanie zainteresowań,
  - k) uczenie postaw asertywnych,
  - l) integrowanie zespołu klasowego,
  - m) rozwijanie odpowiedzialnej postawy za swoje czyny i słowa,
  - n) zachęcanie do konstruktywnego rozwiązywania problemów (mediacje),
  - o) w razie nauczania zdalnego lub hybrydowego aktywizowanie uczniów do wspólnych kontaktów i podtrzymywania relacji społecznych
  - p) w razie nauczania zdalnego lub hybrydowego stały monitoring szkolnej aktywności ucznia
- 3) Przygotowanie do życia w warunkach współczesnego świata:
- a) uczenie zasad demokracji i dbanie o ich przestrzeganie,
  - b) integrowanie zespołu klasowego,
  - c) poznawanie źródeł agresji i walka z nią,
  - d) zapoznanie z zagrożeniami wynikającymi z korzystania z internetu,
  - e) kształtowanie postaw tolerancji wobec subkultur, innych narodowości, ludzi chorych,
  - f) uwrażliwienie na negatywny wpływ sekt,
  - g) uświadomienie młodzieży zagrożeń współczesnego świata: używki, choroby cywilizacyjne,

- h) dbanie o kulturę języka codziennego (walka z wulgaryzmami), zwrócenie szczególnej uwagi na sposób komunikacji online (np. Teams)
- i) ukazanie uczniom sensu przestrzegania prawa,
- j) uświadomienie praw konsumenta,
- k) rozwijanie świadomości o prawie do życia i godnej śmierci każdego człowieka,
- l) przedstawienie młodzieży różnych kultur, narodowości i ich roli w kształtowaniu współczesnej kultury,
- m) przestrzeganie zasad reżimu higienicznego spowodowanego pandemią COVID-19 w miejscach użyteczności publicznej

13. Diagnoza potrzeb, w tym czynników chroniących i czynników ryzyka.

Należy podkreślić, że w profilaktyce kluczowe znaczenie ma osłabianie czynników ryzyka oraz inicjowanie i wzmacnianie czynników chroniących. Przyjmuje się, że akumulacja czynników chroniących obniża ryzyko powstawania uzależnień. Oprócz czynników ryzyka w WHO stworzono również listę głównych czynników chroniących, które potencjalnie wpływają na prawidłowy rozwój w obszarze zdrowia psychicznego, szczególnie u dzieci, związanych ze szkołą. Należą do nich:

- 1) poczucie przynależności;
- 2) pozytywny klimat szkoły;
- 3) prospołecznie nastawiona grupa rówieśnicza;
- 4) wymaganie od uczniów odpowiedzialności i udzielania sobie wzajemnej pomocy;
- 5) okazje do przeżycia sukcesu i rozpoznawania własnych osiągnięć;
- 6) zdecydowany brak akceptacji przez szkołę dla przemocy

Kluczowe znaczenie ma klimat szkoły, zwłaszcza relacje społeczne –zarówno między nauczycielami a uczniami, personelem szkoły a rodzicami, jak i między samymi uczniami, oraz wzajemne wsparcie. Przeświadczenie, że szkoła jest przyjaznym miejscem, w którym doświadcza się sukcesów, buduje u ucznia zaufanie do otoczenia, poczucie przynależności i więź ze szkołą.

Na podstawie obserwacji środowiska szkolnego i przeprowadzonej diagnozy dokonano identyfikacji następujących czynników chroniących i czynników ryzyka.

CZYNNIKI CHRONIĄCE:

- najważniejsi dla dzieci są rodzice oraz ich zaangażowanie w życie dziecka,
- wsparcie ze strony rodziców, zaspokajanie potrzeb dziecka,
- pozytywne odczucia ucznia związane ze szkołą i klasą, dobra atmosfera w klasie działa ochronnie wobec problemów przemocowych w relacjach rówieśniczych,
- wsparcie nauczycieli, obecność wspierających, mądrych dorosłych,
- rozwijanie umiejętności komunikowania się i umiejętności wychowawczych w rodzinie,

- uczniowie oraz rodzice chętnie angażują się w życie klasy i szkoły, biorą udział w proponowanych zadaniach;
- nauczyciele oraz wychowawcy stale zachęcają uczniów do udziału w różnych działaniach szkolnych i poza szkolnych, dzięki czemu mają możliwość poznawania własnych potrzeb, uzdolnień (organizacja licznych uroczystości, działań, udział w konkursach i zawodach);
- organizowane zajęcia warsztatowe z zakresu kluczowych kompetencji społecznych,
- uczniowie są objęci działaniami doradcy zawodowego,
- indywidualne konsultacje i opieka psychopedagogiczna,
- informowanie rodziców/ opiekunów prawnych o ofercie instytucji pomocowych,
- nauczyciele biorą pod uwagę potrzeby uczniów - organizacja przez nauczycieli licznych zajęć dodatkowych (dydaktyczno – wyrównawczych, dla uczniów zdolnych, korekcyjno-kompensacyjnych, spotkania indywidualne, koła zainteresowań) oraz analiza skuteczności ww. zajęć;
- poczucie współodpowiedzialności za swoje bezpieczeństwo i innych,
- realizacji programów profilaktycznych, prozdrowotnych, proekologicznych, zajęć warsztatowych również we współpracy ze specjalistami spoza szkoły;
- stosowanie różnorodnych metod i form pracy w tym również dostosowanie ich do indywidualnych potrzeb uczniów;
- dostosowanie metod i form pracy do warunków nauczania zdalnego i hybrydowego na czas pandemii Covid 19, zgodnie z przepisami BHP,
- Z ankiety dla rodziców wynika, że rodzice klas I wysoko oceniają jakość pracy szkoły. Dzieci chętnie chodzą do szkoły, a placówka dobrze spełnia swoją funkcję wychowawczo-opiekuńczą. Rodzice podkreślają, że oni i dzieci mają bardzo dobry kontakt z nauczycielami a zadania stawiane dzieciom były dostosowane do ich możliwości. Preferowaną formą kontaktu są zarówno indywidualne rozmowy z nauczycielem (10 osób – 50%), jak i zebrania ogólne (10 osób – 50%).
- Z ankiety dla uczniów klas V i VI, dotyczącej problemów szkolnych oraz sposobów radzenia sobie ze stresem wynika, że uczniowie otrzymują pomoc ze strony szkoły w sytuacjach trudnych. Aż 41% badanych (25 osób na 61 badanych) wskazuje, że nie potrzebuje żadnej pomocy ze strony szkoły, równocześnie 36 % wskazuje, że nie miało trudnych sytuacji. Największym wsparciem dla uczniów pozostają rodzice, dziadkowie i rówieśnicy. Ze względu na zdalne nauczanie uległa zmniejszeniu rola szkoły jako czynnika wspierającego. Jednak ponad połowa ankietowanych wybrała kadrę nauczycielską (wychowawca, pedagog, psycholog, nauczyciel, dyrekcja) jako czynnik wspierający. Uczniowie oczekują od szkoły rozmów, wsparcia i pocieszenia oraz zajęć dodatkowych. Aby złagodzić objawy stresu słuchają muzyki (38 osób), rozmawiają z kimś bliskim (16 osób), odpoczywają (21 osób), płaczą (9 osób).
- Z ankiety dotyczącej poczucia bezpieczeństwa w klasach III i IV wynika, że ponad połowa badanych uczniów nie doświadczyła przejawów agresji (20 osób). Wiedzą do kogo mają się zwrócić w razie problemów na terenie szkoły – najczęściej wskazywali wychowawcę – 20 osób, nauczycieli, pedagoga i psychologa. Pomimo, że na terenie szkoły dochodzi do aktów agresji, to 100% badanych ma poczucie, że nauczyciele i wychowawcy zawsze upominają oraz reagują na przejawy agresji oraz wyciągają konsekwencje. Uczniowie uważają również, że uczniowie powinni zgłaszać każdy zaobserwowany akt przemocy nauczycielowi, dyrekcji.
- Z ankiety dla klasy VII dotyczącej zagrożeń wieku dojrzewania wynika, że uczniowie mają raczej dobry nastrój 34%, prawidłowo potrafią

ocenić swoje samopoczucie, wiedzą że miewają zarówno dobre, jak i złe dni (19 osób – 46%). W razie problemów z emocjami szukają pomocy u rodziców (15 osób) oraz rówieśników (11 osób). Mają dobre i bardzo dobre relacje z rodzicami (97%). Żaden z ankietowanych nigdy nie kupował alkoholu, nie palił papierosów i nie zażywał narkotyków czy dopalaczy. Jako powód niepalenia podają szkodliwość papierosów na zdrowie. W razie kłopotów z nadużywaniem alkoholu i narkotyków zwrócili by się do rodziców. Znacząca większość uważa, że na terenie szkoły nie można kupić narkotyków, dopalaczy (92% - 37 osób). Ponad połowa badanych uczniów spędza czas wolny na podwórku, ze znajomymi (26 osób).

CZYNNIKI RYZYKA

Czynniki ryzyka są to cechy zwiększające prawdopodobieństwo używania środków odurzających. Prawdopodobieństwo jest tym większe, im więcej jest czynników ryzyka, im bardziej są one szkodliwe oraz im dłużej trwa ich działanie.

Na zlecenie Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) australijscy specjaliści dokonali przeglądu kilkadziesiątu znaczących badań nad czynnikami ryzyka i chroniącymi przed problemowymi zachowaniami i zaburzeniami w obszarze zdrowia psychicznego u dzieci. Wybrano te czynniki, które powtarzały się w większości analizowanych badań i nazwano je czynnikami głównymi.

Najistotniejsze czynniki ryzyka związane ze szkołą to:

1. Przemoc rówieśnicza;
2. Odrzucenie przez rówieśników;
3. Słaba więź ze szkołą;
4. Niedostateczne kierowanie własnym zachowaniem (brak kontroli);
5. Destrukcyjna grupa rówieśnicza;
6. Niepowodzenia szkolne.

Analizując wyniki przeprowadzonej ewaluacji, czynniki kontekstowe oraz wyniki analizy środowiska, dla zidentyfikowanych powyżej ryzyk opracowana została analiza.

Dzięki przeprowadzonej diagnozie można stwierdzić, że na terenie szkoły zidentyfikowano problemy w obszarach:

1. Zbyt duża ilość czasu spędzanego przed komputerem, telefonem (ze względu na zdalne nauczanie).
2. Niskie kompetencje rodziców w postępowaniu z dziećmi (brak reguł postępowania, niekonsekwencja). Przyzwalające postawy rodziców wobec różnych zachowań problemowych dzieci.
3. Niska samoocena.
4. Rozwód, separacja, utrata rodziców. Konflikty rodzinne z udziałem dziecka.
5. Przyzwolenie na uczestnictwo dziecka w sferach, do których nie jest ono przygotowane emocjonalnie.
6. Nadmierna nieśmiałość, wrażliwość, problemy emocjonalne dziecka.
7. Brak umiejętności konstruktywnego rozwiązywania problemów rówieśniczych.
8. Brak dostatecznych umiejętności niektórych uczniów w radzeniu sobie ze stresem oraz jego skutkami.
9. Brak umiejętności skutecznego uczenia się dających poczucie osiągnięcia sukcesu dydaktycznego.
10. Problemy z zachowaniem w szkole.

11. Świadomość uczniów dotycząca możliwości zakupu narkotyków i innych substancji uzależniających. Przebywanie w towarzystwie osób, które piją alkohol i palą papierosy.

12. Obniżenie roli szkoły w życiu uczniów, ograniczona możliwość oddziaływań wychowawczych spowodowana nauczaniem zdalnym, bądź hybrydowym, co skutkuje zmniejszeniem bezpośredniego kontaktu z uczniem i rodzicem.

Z ankiety dotyczącej poczucia bezpieczeństwa w szkole wynika, że uczniowie byli ofiarami popychania i szturchania 7 osób, wyzwisk, obrażania słowami czy gestami – 6 osób, wyśmiewanie – 7 osób. Sprawcą przemocy, według ankietowanych są chłopcy – 97 %. Rodzice są niekonsekwentni i nie dają kar za niewłaściwe zachowanie w szkole – 26 osób (84%).

Z ankiety dla klasy V, VI dotyczącej problemów szkolnych oraz sposobów radzenia sobie ze stresem wynika, że duża grupa badanych doświadcza skutków stresu, takich jak: ból brzucha (20 osób), bóle głowy (24 osób), zmęczenie (17 osób), zaburzenia snu (11 osób), niekontrolowane wybuchy płaczu (11 osób). Stres wpływa również na pogorszenie relacji młodzieży z rodzicami (24 osoby – 41%). Według respondentów najbardziej stresogenne są dla nich problemy w szkole (25 osób) – problematyczne są dla uczniów odpowiedzi ustne (18 osób), sprawdziany (13 osób) oraz samo przyście do szkoły (13 osób). Jako kolejne czynniki stresogenne uczniowie wymieniają kłótnie (21 osób) oraz problemy w domu (15 osób).

W ankiecie badającej zagrożenia wieku dojrzewania w klasie VII i VIII, dziesięć osób deklaruje (24%), że spożywało już alkohol 15% (6 osób) badanych paliło papierosy, najczęściej ze znajomymi na podwórku (3osoby), bądź podczas nieobecności rodziców w domu (1 osoba). Aż 37% uczniów wskazuje, że przebywa wśród rówieśników, którzy palą papierosy. Tylko jedna osoba deklaruje próbę zażywania środków odurzających, jednak aż 7 osób (17%) zna osoby, od których można je zakupić.

PODSUMOWANIE:

Przytoczone dane z badań wskazują, że planując działania należy położyć nacisk na kształtowanie wspierającego środowiska szkolnego, rozwijanie kompetencji wychowawczych i profilaktycznych nauczycieli, przebudowę relacji interpersonalnych w szkole, przeciwdziałanie przemocy i uzależnieniom, kształtowanie postaw akceptujących różnorodność, tworzenie warunków do otwartego dialogu i skutecznej współpracy kadry pedagogicznej z rodzicami i uczniami, działań rozwijających profilaktykę rówieśniczą i profilaktykę zintegrowaną.

Z dokonanego przeglądu czynników ryzyka i czynników chroniących wynika, to o co szkoła powinna zadbać, aby kreować zdrowe i bezpieczne środowisko uczenia się wspierające prawidłowy rozwój fizyczny, intelektualny, emocjonalny i społeczny dzieci i młodzieży.

Wyniki diagnozy oraz w rezultacie określenie czynników chroniących oraz czynników ryzyka pozwoliły na dostosowanie działań Programu Wychowawczo-Profilaktycznego do aktualnych potrzeb. W szkole dba się o właściwe relacje interpersonalne. Nauczyciele respektują zasadę indywidualizacji pracy z uczniem. W ramach powyższego informują ucznia o jego mocnych i słabych stronach, udzielają wskazówek, jak mają się uczyć kładzie się duży nacisk, aby uczeń miał poczucie sukcesu.

WNIOSKI:

- eliminować lub osłabiać wpływ czynników ryzyka i wzmacniać oddziaływanie czynników chroniących,
- kontynuować pracę nad poprawą bezpieczeństwa w szkole,
- aktywizować uczniów do samodzielnego dbania o swoje bezpieczeństwo i bezpieczeństwo innych, do wyrabiania nawyku reagowania na wszelkie przejawy zła i przemocy;
- konsekwentnie karać sprawców przemocy i otaczać wsparciem i opieką ofiary przemocy,
- zwracać szczególną uwagę na przerwach na zachowania uczniów, reagować natychmiast na nieodpowiednie zachowania;
- przeprowadzać lekcje wychowawcze na ten temat, z dużym naciskiem na problem szturchania, popychania i wyśmiewania, rozwijać umiejętności społeczne,
- kontynuować spotkania z policją celem uświadamiania o konsekwencjach negatywnego zachowania zgodnego z obowiązującym prawem;
- kontynuować realizację profilaktyki uniwersalnej dot. dopalaczy/narkotyków, papierosów, alkoholu
- proponować aktywne metody spędzania czasu wolnego,
- pracować nad poczuciem własnej wartości, stwarzać sytuacje gdzie każdy uczeń może doświadczyć sukcesu,
- na lekcjach wychowawczych zapoznać uczniów z technikami skutecznego uczenia się,
- prowadzić zajęcia nt poczucia własnej wartości (min. profilaktyka samobójstw),
- stwarzać możliwości do integracji z rodzicami, wzmacniać rolę rodziny,
- kontynuować poradnictwo dla rodziców, konsultacje indywidualne,
- w dalszym ciągu przeprowadzać zajęcia dotyczące cyberprzemocy oraz wpływu urządzeń typu tablet, telefon na zdrowie,
- uświadomić uczniów o ich wpływie na środowisko naturalne,
- podczas lekcji z wychowawcą kłaść szczególny nacisk na kulturę języka oraz stosowanie zwrotów grzecznościowych,
- przeprowadzić cyklicznie zajęcia dotyczące bezpiecznego poruszania się w czasie drogi do i ze szkoły oraz dostosowania ubioru do warunków pogodowych,
- kontynuować zajęcia o regionie,
- uwrażliwić uczniów na zjawisko wykluczenia w grupie rówieśniczej i konsekwencji z nią związanych,
- współpracować z rodzicami przy realizacji programów profilaktyki w szczególności dla dzieci i młodzieży ze środowisk zmarginalizowanych, zagrożonych demoralizacją i wykluczeniem społecznym oraz dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi,
- prowadzić zajęcia dotyczące prawidłowego odczytywania własnych emocji, radzenia sobie z nimi,
- zapoznanie uczniów z możliwościami obniżenia napięcia i stresu,
- po zdalnym nauczaniu zwrócić uwagi na ponowne budowanie więzi i relacji, wsparcia między uczniami a gronem pedagogicznym, podkreślenie roli wychowawcy jako osoby wspierającej i ważnej w życiu ucznia i klasy.

14. Program wychowawczo-profilaktyczny

a) Pierwszy etap: klasy I-III

ETAP 1 – adaptacja do nowego środowiska (klasy I-III)	Założenia programu	Zadanie	Działania	Realizatorzy	Ewaluacja
1.	Wzajemne poznanie się uczniów w klasie.	B	zajęcia z wychowawcą, zajęcia integracyjne, wyjazdy i wyjścia, udział w uroczystościach szkolnych, zajęcia w świetlicy szkolnej mające na celu: - kształtowanie podstawowych umiejętności komunikacyjnych, - kształtowanie umiejętności nawiązywania i podtrzymywania relacji z rówieśnikami, rozpoznawania ich potrzeb, zgodnej współpracy z innymi, z zachowaniem obowiązujących norm i reguł kultury osobistej - udział w zajęciach integracyjnych prowadzonych przez psychologa szkolnego	Nauczyciele klas I-III, pedagog, psycholog, zaproszeni goście, rodzice, wychowawca świetlicy	wpisy w dziennikach lekcyjnych, karty wycieczek, zdjęcia
2.	Budowanie więzi ucznia ze szkołą.	A,C	Zajęcia z wychowawcą, udział w uroczystościach szkolnych, obchody dnia patrona szkoły, zapoznanie ze statutem szkoły, zdefiniowanie zachowań niedopuszczalnych i niebezpiecznych, omówienie zasad stosowania zwrotów grzecznościowych. Promocja szkoły w środowisku lokalnym, poprzez	Nauczyciele klas I-III, zaproszeni goście, rodzice, dyrekcja szkoły i inni nauczyciele	Zdjęcia, szkolna strona www, wpisy w dzienniku internetowym

			organizację Dni Otwartych dla przedszkolaków.		
3.	Wzmacnianie identyfikacji ucznia z regionem, w którym mieszka.	A	Wycieczka śladami Jana Stefana Dworaka, udział w konkursach o Rudzie Śląskiej, Gwary Śląskiej, zajęcia z edukacji wczesnoszkolnej - zapoznanie z podstawowymi prawami i obowiązkami wynikającymi z roli ucznia oraz członka szkolnej społeczności, rodziny i kraju - zajęcia wiedzy o regionie w klasach III	Nauczyciele klas I-III, zaproszeni goście, rodzice, dyrekcja szkoły i inni nauczyciele	Zdjęcia, szkolna strona www, wpisy w dzienniku internetowym
4.	Kształtowanie gotowości do uczestnictwa w kulturze, poszanowania tradycji i kultury własnego narodu, a także poszanowania innych kultur i tradycji, określanie swojej przynależności kulturowej.	A,C	Uczestnictwo w obchodach świąt narodowych, ćwiczenie znajomości symboli narodowych oraz ważnych postaci historycznych.	Nauczyciele klas I-III, zaproszeni goście, rodzice, dyrekcja szkoły i inni nauczyciele	Zdjęcia, szkolna strona www, wpisy w dzienniku internetowym
5.	Zapoznanie z podstawowymi zasadami bezpieczeństwa w różnych sytuacjach życiowych, kształtowanie właściwego zachowania się w sytuacji zagrożenia życia i zdrowia oraz sytuacjach nadzwyczajnych.	B,C	- Zajęcia uczące bezpiecznych zachowań w drodze do i z szkoły, w czasie ferii zimowych i wakacji, ćwiczenie znajomości numerów alarmowych oraz prostych metod radzenia sobie w sytuacjach kryzysowych, zapoznanie z drogami ewakuacyjnymi szkoły. - zajęcia dotyczące wpływu urządzeń typu telefon, tabletów, routerów na zdrowie człowieka; - zajęcia dotyczące zasad bezpieczeństwa w czasie wycieczek oraz umiejętności dostosowania ubioru i zachowania do warunków pogodowych - zajęcia profilaktyczne prowadzone przez policję - zajęcia omawiające zasady bezpiecznego poruszania się w szkole i poza nią, - Bezpieczeństwo mojego dziecka – autorski	Nauczyciele klas I-III, zaproszeni goście, rodzice, dyrekcja szkoły i inni nauczyciele, obsługa administracyjna	szkolna strona www, wpisy w dzienniku internetowym

			<p>program profilaktyczny</p> <ul style="list-style-type: none"> - Fonolandia projekt edukacyjny dotyczący odpowiedzialnego i bezpiecznego korzystania z mediów cyfrowych i urządzeń mobilnych - zajęcia dotyczące zasad reżimu higienicznego podczas trwania pandemii 		
6.	Zapoznanie z metodami skutecznego uczenia się.	B,C	<p>Przeprowadzenie diagnozy wstępnej dla klas I-III, udział w programie „Lepsza szkoła”. Zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze, korekcyjno-kompensacyjne, zajęcia lekcyjne, zajęcia w świetlicy</p> <ul style="list-style-type: none"> - w razie nauczania zdalnego lub hybrydowego zapoznanie uczniów i rodziców z narzędziami używanymi podczas zdalnego nauczania - zwrócenie szczególnej uwagi na sposób komunikacji online (kultura języka) 	Nauczyciele klas I-III, inni nauczyciele, wychowawca świetlicowy	wpisy w dzienniku szkolnym
7.	Stały kontakt z pedagogiem, psychologiem, logopedą	B,C	<p>Spotkania i zajęcia psychoedukacyjne z uczniami, rozmowy z rodzicami, pośredniczenie we współpracy z poradnią psychologiczno-pedagogiczną, konsultacje indywidualne</p> <ul style="list-style-type: none"> - w razie nauczania zdalnego lub hybrydowego przedstawienie rodzicom sposobu realizacji zajęć oraz formą kontaktu ze specjalistami 	Pedagog, psycholog szkolny, wychowawca, rodzic, logopeda, dyrektor szkoły	Protokoły z zebrań z rodzicami. Dokumentacja psychologiczno-pedagogiczna.
8.	Propagowanie działań prozdrowotnych i wczesnego zapobiegania uzależnieniom.	B, C	<p>Zajęcia promujące zdrowie na lekcjach edukacji wczesnoszkolnej, wychowania fizycznego, akcje i programy promujące zdrowie przeprowadzane na terenie placówki. Zajęcia w świetlicy szkolnej. Udział w programach prozdrowotnych : „Szlanka mleka” oraz „Owoce w szkole”.</p> <p>Działania uświadamiające wpływ nadmiernego korzystania z telefonów komórkowych, tabletów</p>	wychowawcy, nauczyciele ucący, pedagog i psycholog szkolny, zaproszeni goście, wychowawca świetlicy, pielęgniarka	Dzienniki lekcyjne, sprawozdania

			<p>itp.</p> <ul style="list-style-type: none"> - udział w zajęciach - profilaktycznych organizowanych przez Bibliotekę Miejską w Rudzie Śląskiej, - zajęcia dotyczące profilaktyki chorób jamy ustnej, - elementy programu profilaktycznego „Mama, tata i ja” - zajęcia dotyczące zasad reżimu higienicznego podczas trwania pandemii 	szkolna.	
9.	Poznawanie źródeł agresji i zapobieganie jej.	B, C	<p>Lekcje wychowawcze , zajęcia z pedagogiem i psychologiem szkolnym, mające na celu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - redukowanie agresywnych zachowań poprzez uczenie sposobów rozwiązywania problemów, - udział w konkursach, - diagnoza poczucia bezpieczeństwa w szkole , źródeł problemów szkolnych oraz sposobami radzenia sobie ze stresem (ankiety dla uczniów) 	Wychowawcy, nauczyciele uczący, pedagog i psycholog szkolny, zaproszeni goście, dyrektor szkoły	tematy lekcji wychowawczych w dziennikach lekcyjnych
10.	Rozwijanie postawy świadomego korzystania z zasobów przyrody.	A,B, C	<ul style="list-style-type: none"> - kształtowanie umiejętności utrzymywania ładu i porządku wokół siebie, w miejscu nauki i zabawy, - uświadomienie na ilość zasobów naturalnych poprzez gromadzenie surowców wtórnych, angażowanie uczniów klas młodszych w organizowanie Dnia Ziemi, w opiekę nad ogródkiem szkolnym, w hodowlę i pielęgnację roślin doniczkowych w klasie 	Wychowawcy klas I-III, nauczyciel biologii, pedagog, psycholog, wychowawcy świetlicy	tematy w dziennikach lekcyjnych, zdjęcia, wpisy na stronie www
11.	Rodzina jako główne zaplecze kształtowania umiejętności planowania czasu wolnego. Wzmacnianie więzi emocjonalnych w rodzinie.	B, C	<p>Zajęcia mające na celu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wskazanie na ważną rolę rodziny w budowaniu atmosfery wsparcia i zrozumienia w sytuacji problemowej, - ukazanie, że kultywowanie tradycji rodzinnych ma duży wpływ na prawidłowy rozwój 	wychowawcy, nauczyciele uczący, pedagog i psycholog szkolny, dyrektor szkoły, rodzice, wychowawca	Szkolna strona www, wpisy w dziennikach, zdjęcia

		psychofizyczny człowieka, - angażowanie rodziców w życie szkoły, pracę w Radzie Rodziców, organizacji imprez szkolnych, - pedagogizacja rodziców dotycząca profilaktyki uzależnień,	świetlicy, kółka zainteresowań, lekcje wychowawcze, spotkania z ciekawymi ludźmi (ludzie sukcesu), WDŻ, SKS, zajęcia biblioteczne, zajęcia w świetlicy szkolnej, rajdy rowerowe i piesze, wycieczki szkolne, programy profilaktyczne	
--	--	---	---	--

b) Drugi etap: klasy IV – VI

ETAP-2 – stabilizacja (klasy IV-VI)	Założenia programu	Zadanie	Działania	Realizatorzy	Ewaluacja
1.	Pełniejsze ujawnianie możliwości i zdolności uczniów w celu budowania właściwej samooceny. (m.in. profilaktyka samobójstw)	B, C	W miarę możliwości organizowanie konkursów, olimpiad, Dni Teatru, kółek zainteresowań, lekcji wychowawczych, zajęć WDŻ, zajęć z pedagogiem i psychologiem, zajęcia w świetlicy, zajęć sportowych, rajdów, wyjść	Wszyscy pracownicy szkoły	Zdjęcia, szkolna strona www, wpisy w dzienniku internetowym
2.	Dalsze rozwijanie samodzielności i odpowiedzialności -ze	B, C	Angażowanie uczniów do samodzielnej pracy na rzecz klasy, szkoły. Uczenie właściwych zasad i norm obyczajowych.	wychowawcy, nauczyciele ucący, pedagog i psycholog	wpisy w dziennikach lekcyjnych

	szczególnym wskazaniem na zachowanie zasad bezpieczeństwa w życiu codziennym.		<p>Zajęcia mające na celu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - kształtowanie szacunku do cudzej pracy i postrzegania szkolnego mienia jako wspólne dobro. -dostarczanie wiedzy na temat osób i instytucji świadczących pomoc w trudnych sytuacjach, - rozwijanie poczucia osobistej odpowiedzialności, zachęcanie do angażowania się w prawidłowe i zdrowe zachowania, -rozwijanie umiejętności troski o własne bezpieczeństwo w relacjach z innymi, - uwrażliwienie na temat bezpieczeństwa na terenie szkoły oraz poza nią w czasie wakacji i ferii zimowych- zajęcia przeprowadzane przez zaproszonych gości - omówienie zasad stosowania zwrotów grzecznościowych, - omówienie zasad bezpiecznego poruszania się w szkole i poza nią, - uwrażliwienie dotyczące przestrzegania zasad reżimu higienicznego podczas trwania pandemii 	szkolny, dyrektor szkoły, rodzice, pracownicy administracyjni	
3.	Kształtowanie poglądów i umiejętności ich wyrażania, ze uwzględnieniem wartości ważnych w życiu każdego człowieka.	B, C	<p>Zajęcia z:</p> <ul style="list-style-type: none"> - podstawy negocjacji i mediacji rówieśniczej, - uwrażliwianie na kwestie moralne, np. mówienia prawdy, sprawiedliwego traktowania, - budowanie samoświadomości dotyczącej praw, wartości, wpływów oraz postaw, - rozwijanie umiejętności właściwego zachowania się z uwzględnieniem sytuacji i miejsca, - uwrażliwienie uczniów na zjawisko wykluczenia w grupie rówieśniczej i konsekwencji z nią związanych 	Zajęcia z języka polskiego, historii, lekcje wychowawcze, WDŻ, zajęcia z zaproszonymi gośćmi,	Wpisy w dziennikach lekcyjnych, strona www

4.	Rodzina jako główne zaplecze kształtowania umiejętności planowania czasu wolnego. Wzmacnianie więzi emocjonalnych w rodzinie.	B, C	<p>Zajęcia mające na celu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wskazanie na ważną rolę rodziny w budowaniu atmosfery wsparcia i zrozumienia w sytuacji problemowej. - ukazanie, że kultywowanie tradycji rodzinnych ma duży wpływ na prawidłowy rozwój psychofizyczny człowieka, - trening prawidłowej komunikacji i postaw asertywnych, - doskonalenie umiejętności organizowania zajęć oraz prawidłowego zarządzania czasem, - angażowanie rodziców w życie szkoły, pracę w Radzie Rodziców, organizację imprez szkolnych - pedagogizacja rodziców dotycząca profilaktyki uzależnień, np: <ul style="list-style-type: none"> - w razie nauczania zdalnego lub hybrydowego zapoznanie uczniów i rodziców z narzędziami używanych podczas zdalnego nauczania 	wychowawcy, nauczyciele uczący, pedagog i psycholog szkolny, dyrektor szkoły, rodzice, wychowawca świetlicy, kółka zainteresowań, lekcje wychowawcze, spotkania z ciekawymi ludźmi (ludzie sukcesu), WDŻ, SKS, zajęcia biblioteczne, zajęcia w świetlicy szkolnej, rajdy rowerowe i piesze, wycieczki szkolne, programy profilaktyczne	Szkolna strona www, wpisy w dziennikach
5.	Dalsze propagowanie działań prozdrowotnych oraz zapobiegających uzależnieniom.	B, C	<ul style="list-style-type: none"> - kształtowanie umiejętności planowania odpoczynku i pracy jako profilaktyka zdrowia fizycznego i psychicznego, - zwiększanie wiedzy na temat środków uzależniających i zagrożeń z nimi związanych, - utrwalanie umiejętności rozpoznawania symptomów zagrożeń zdrowia fizycznego. <p>Kładzenie nacisku na dbałość o zdrowie poprzez aktywność fizyczną.</p> <ul style="list-style-type: none"> - udział w programach prozdrowotnych: „Szklanka mleka” oraz „Owoce w szkole”, - udział w rekomendowanych programach profilaktycznych, realizacja elementów z 	Zajęcia promujące zdrowie na lekcjach wychowawczych, WDŻ, SKS, wychowania fizycznego, biologii, akcje promujące zdrowie przeprowadzane na terenie placówki.	Wpisy w dziennikach lekcyjnych, konkursy, ankiety, szkolna strona www

			<p>programu Domowi detektywi w klasach 5</p> <ul style="list-style-type: none"> - udział w zajęciach profilaktycznych przeprowadzanych przez Bibliotekę miejską - działania uświadamiające wpływ nadmiernego korzystania z telefonów komórkowych, tabletów itp. 		
6.	Poznanie źródeł agresji i zapobieganie jej ze szczególnym uwzględnieniem kultury języka (umiejętność panowania nad złością).	A, B, C	<ul style="list-style-type: none"> - podnoszenie poczucia własnej wartości poprzez określanie osobistego potencjału, - rozpoznawanie sytuacji agresywnych i zapobieganie im, - uczenie zachowań asertywnych, - zasady prawidłowej komunikacji z naciskiem na kulturę języka, - dostarczenie wiedzy na temat konsekwencji prawnych zachowań niewłaściwych - w razie nauczania zdalnego lub hybrydowego zwrócenie szczególnej uwagi na sposób komunikacji online (kultura języka) 	Lekcje wychowawcze, zajęcia WDŻ, zajęcia z pedagogiem i psychologiem szkolnym, straży miejskiej, policji	Wpisy w dziennikach lekcyjnych, ankiety,
7.	Kształtowanie prawidłowego korzystania z zasobów internetowych, prasowych, książkowych i telewizyjnych.	B, C	<ul style="list-style-type: none"> - doskonalenie umiejętności rozpoznawania symptomów uzależnienia od komputera i internetu, - kształtowanie umiejętności prawidłowego i bezpiecznego korzystania z portali społecznościowych, - zapoznanie z konsekwencjami prawnymi w przypadku łamania netykiety, - zapoznanie z pojęciem cyberprzemocy i sposobami jej przeciwdziałania, - obchody dnia „Bezpiecznego Internetu”, 	Lekcje wychowawcze, zajęcia WDŻ, zajęcia z pedagogiem i psychologiem szkolnym, lekcje informatyki, zajęcia w bibliotece	Wpisy w dziennikach szkolnych, dokumentacja psychologa, pedagoga, szkolna strona www, ankiety
8.	Samorządność-aktywny udział w życiu społecznym	A, B	- budowanie samoświadomości dotyczącej praw, wartości, wpływów oraz postaw	Lekcje wychowawcze,	Wpisy w dziennikach

	<p>miasta i państwa, z wykorzystaniem różnych form upamiętniania postaci i wydarzeń z przeszłości, a także obchodami najważniejszych świąt narodowych i kultywowaniem symboli państwowych.</p>		<p>udział w wyborach do samorządu klasy i szkoły, - w miarę możliwości angażowanie do podejmowania odpowiedzialności za realizację określonych zadań lub dziedzin życia szkoły - samorząd uczniowski, wolontariat, społeczność lokalna - aktywny i świadomy udział w obchodach świąt narodowych, - kształtowanie potrzeby uczestnictwa w życiu społecznym - udział w różnych formach kultywowania przeszłości narodu - w miarę możliwości promocja szkoły w środowisku lokalnym poprzez organizowanie Dnia Patrona Szkoły, Rajdów, Dni Otwartych, Szkolnego Festiwalu Teatralnego, Konkursu Gwary - zajęcia z wiedzy o regionie w klasach VI</p>	<p>historia, WOS, język polski, spotkania samorządu uczniowskiego, lekcje w bibliotece.</p>	<p>szkolnych, strona www</p>
9.	<p>Rozwijanie postawy świadomego korzystania z zasobów przyrody.</p>	A, B, C	<p>- kształtowanie umiejętności utrzymywania ładu i porządku wokół siebie, w miejscu nauki i zabawy, - świadome korzystanie z zasobów naturalnych poprzez gromadzenie surowców wtórnych, angażowanie uczniów klas w organizowanie Dnia Ziemi, w opiekę nad ogródkiem szkolnym, w hodowlę i pielęgnację roślin doniczkowych - opieka nad hodowlami szkolnymi (rybki itp) w ramach rozwijania poczucia odpowiedzialności za otaczający nas świat - zajęcia dotyczące wpływu człowieka na stan środowiska (np. zanieczyszczenia powietrza, gleby, wód) przeprowadzane przez nauczyciela i</p>	<p>Wychowawcy, nauczyciele ucący, pedagog i psycholog szkolny, specjaliści, dyrektor szkoły</p>	<p>zapisy w dziennikach szkolnych, ewidencja zbiórki surowców wtórnych, zdjęcia, sprawozdania</p>

		zaproszonych gości.		
--	--	---------------------	--	--

c) Trzeci etap: klasy VI – VIII

ETAP-3 – przygotowanie się do zakończenia nauki w szkole podstawowej	Założenia programu	Zadanie	Działania	Realizatorzy	Ewaluacja
1.	Organizowanie zajęć przygotowujących uczniów do podjęcia decyzji o dalszym kształceniu (doradztwo zawodowe) oraz wprowadzenie do przedsiębiorczości.	B, C	<ul style="list-style-type: none"> - pogłębianie wiedzy na temat swoich mocnych i słabych stron, - umiejętności krytycznej samooceny, - określenie swoich zainteresowań i rozwijanie ich, - ćwiczenie umiejętności autoprezentacji, - poznawanie różnych metod mających poprawić efektywność uczenia się, - planowanie sposobów realizacji celów i wprowadzanie ich w życie, - przedstawienie uczniom korelacji zainteresowań i umiejętności z wykonywanym zawodem, - poznanie możliwości kształcenia w danym zawodzie, - poznanie ścieżek zawodowych, - poznawanie zawodów, - utrwalanie umiejętności pozyskiwania informacji i jej analizy (np. dotyczącej samego siebie, swojej kariery), - zapoznanie z pojęciem rynku pracy, - kształtowanie kompetencji kluczowych, - poznanie kompetencji zawodowych, 	Doradca zawodowy, wychowawcy, nauczyciele ucący, pedagog, psycholog, uczniowie	Zapisy w dziennikach lekcyjnych, testy predyspozycji zawodowych, zdjęcia, informacje na szkolnej stronie www, sprawozdania

			<ul style="list-style-type: none"> - umiejętność tworzenia dokumentów aplikacyjnych, - prowadzenie szkolnego sklepiku, - organizowanie kiermaszy. 		
2.	<p>Pomoc w nabywaniu technik efektywnego uczenia się i selekcji potrzebnych treści. Utrwalenie zasad bezpiecznego korzystania z internetu.</p>	B, C	<p>Zajęcia mające na celu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ćwiczenie metod rozwiązywania testów, - utrwalanie technik pamięciowych w uczeniu się - wskazywanie alternatywnych metod poszukiwania informacji, - zastosowanie w praktyce umiejętności bezpiecznego korzystania z zasobów internetu i mediów społecznościowych. <p>utrwalanie informacji o bezpiecznych zachowaniach podczas korzystania z portali społecznościowych oraz metodach przeciwdziałania cyberprzemocy,</p> <ul style="list-style-type: none"> - obchody dnia „Bezpiecznego Internetu”, - w razie nauczania zdalnego lub hybrydowego zwrócenie szczególnej uwagi na sposób komunikacji online (kultura języka) 	Nauczyciele uczący, pedagog, psycholog, zajęcia z informatyki, w bibliotece szkolnej	Wpisy w dziennikach lekcyjnych, strona www
3.	Dalsze kształtowanie postaw tolerancji.	A, B, C	<ul style="list-style-type: none"> - redukcja agresywnych zachowań poprzez uczenie sposobów rozwiązywania problemów - rozwijanie umiejętności identyfikowania przyczyn własnego postępowania - poznawanie kultur innych narodów - uczenie postawy akceptacji i tolerancji w stosunku do osób niepełnosprawnych i chorych, - wyzwalanie chęci do działania na rzecz innych osób w celu poprawy ich sytuacji (wolontariat), - rozwijanie wrażliwości na potrzeby i trudności innych ludzi - uwrażliwianie na różne obszary ludzkich 	Wychowawcy, szkolny koło wolontariatu, samorząd szkolny, katecheta, pedagog, psycholog	Wpisy w dziennikach lekcyjnych, szkolna strona www

			problemów i potrzeb poprzez krzewienie potrzeby udzielania pomocy (wolontariat).		
4.	Pomoc w nabywaniu umiejętności radzenia sobie ze stresem.	B, C	Zajęcia mające na celu: - nabycie umiejętności dostrzegania indywidualnych różnic związanych ze sposobem reagowania na stres, - dostarczanie wiedzy na temat osób i instytucji świadczących pomoc w trudnych sytuacjach indywidualne zajęcia relaksacyjne przeprowadzane przez psychologa szkolnego w ramach potrzeb.	Pedagog, psycholog, wychowawcy, zaproszeni goście	Dzienniki lekcyjne, dokumentacja pedagoga i psychologa, strona www, ankiety
5.	Dalsze propagowanie działań prozdrowotnych.	B, C	Propagowanie wiedzy na temat prawnych i moralnych skutków posiadania, zażywania i rozprowadzania środków psychoaktywnych. - utrwalenie wiedzy z zakresu zagrożeń psychofizycznych w okresie adolescencji: zaburzenia odżywiania (anoreksja, bulimia), zagrożenia związane z nadużywaniem ogólnodostępnych leków i środków uzależniających - kształtowanie postaw zapobiegających wczesnym kontaktom seksualnym i związanych z nimi problemów, - przeciwdziałanie ryzykownym zachowaniom seksualnym, - realizacja programu profilaktycznego „Smak życia czyli debata o dopalaczach” - udział w zajęciach - profilaktycznych organizowanych przez Bibliotekę Miejską w Rudzie Śląskiej:	Lekcje wychowawcze, lekcje biologii, WDŻ, wychowania fizycznego, pedagog, psycholog, zaproszeni goście	Dzienniki lekcyjne, strona www, dokumentacja psychologa i pedagoga, ankiety
6.	Rozwijanie poczucia własnej wartości mające na celu obronę przed	B, C	Rozwijanie umiejętności identyfikowania przyczyn własnego postępowania. Dokonywanie analizy wpływu nastawienia do	Wychowawcy, nauczyciele ucący, dyrekcja, zaproszeni	Zapisy w dziennikach szkolnych,

	psychomanipulacją.		siebie i innych na motywację do podejmowania różnorodnych zachowań.	goście, pedagog, psycholog	szkolna strona www
7.	Samorządność-aktywny udział w życiu społecznym miasta i państwa, uczniowie świadomie uczestniczą w obchodach świąt narodowych, kultywują symbole narodowe.	A, B, C	<ul style="list-style-type: none"> - budowanie samoświadomości dotyczącej praw, wartości, wpływów oraz postaw udział w wyborach do samorządu klasy i szkoły, - angażowanie do podejmowania odpowiedzialności za realizację określonych zadań lub dziedzin życia szkoły - samorząd uczniowski, wolontariat, społeczność lokalna - aktywny i świadomy udział w obchodach świąt narodowych, - kształtowanie potrzeby uczestnictwa w życiu społecznym - udział w różnych formach kultywowania przyszłości narodu - w miarę możliwości promocja szkoły w środowisku lokalnym poprzez organizowanie Dnia Patrona Szkoły, Rajdów, Dni Otwartych, Szkolnego Festiwalu Teatralnego, Konkursu Gwary, ~~zajęcia z~~ ~~wiedzy o regionie~~ - aktywny udział w pracach Młodzieżowej Rady Miasta, - w miarę możliwości włączanie się w akcje społeczne organizowane w środowisku lokalnym. 	Lekcje wychowawcze, historia, WOS, język polski, spotkania samorządu uczniowskiego, lekcje w bibliotece.	Wpisy w dziennikach szkolnych, strona www
8.	Zapoznanie z metodami rozwiązywania sytuacji konfliktowych.	B, C	<ul style="list-style-type: none"> - dostarczenie wiedzy z zakresu prawa dotyczącego postępowania w sprawach nieletnich, - rozwijanie umiejętności wykorzystywania elementów negocjacji i mediacji w sytuacji rozwiązywania konfliktów. - ćwiczenie umiejętności rozpoznawania sytuacji zagrożenia i metod przeciwdziałania im, - trening sprawnej komunikacji, 	Wychowawcy, pedagog, psycholog, dyrekcja, rodzice, wychowawca świetlicy	Zapisy w dziennikach lekcyjnych, dokumentacja pedagoga, psychologa, ankiety

			<ul style="list-style-type: none"> - rozpoznawanie swoich słabych i mocnych stron, praca nad samooceną jako profilaktyka zachowań ryzykownych - w miarę możliwości zajęcia profilaktyczne dotyczące uzależnień, mowy nienawiści oraz odpowiedzialności karnej przeprowadzone przez policję - w miarę możliwości zajęcia dotyczące mediacji rówieśniczych przeprowadzone przez fundację?? 		
9.	Rodzina jako główne zaplecze kształtowania umiejętności planowania czasu wolnego. Wzmacnianie więzi emocjonalnych w rodzinie.	B, C	<p>Zajęcia mające na celu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wskazanie na ważną rolę rodziny w budowaniu atmosfery wsparcia i zrozumienia w sytuacji problemowej. - ukazanie, że kultywowanie tradycji rodzinnych ma duży wpływ na prawidłowy rozwój psychofizyczny człowieka, - trening prawidłowej komunikacji i postaw asertywnych, - doskonalenie umiejętności organizowania zajęć oraz prawidłowego zarządzania czasem, - pedagogizacja rodziców dotycząca profilaktyki uzależnień, samobójstw (jako element zebrania rodziców) - w miarę możliwości angażowanie rodziców w życie szkoły, pracę w Radzie Rodziców, organizacji Festynu Szkolnego - w razie nauczania zdalnego lub hybrydowego zapoznanie uczniów i rodziców z narzędziami używanych podczas zdalnego nauczania 	wychowawcy, nauczyciele ucący, pedagog i psycholog szkolny, dyrektor szkoły, rodzice, wychowawca świetlicy, kółka zainteresowań, lekcje wychowawcze, spotkania z ciekawymi ludźmi (ludzie sukcesu), WDŻ, SKS, zajęcia biblioteczne, zajęcia w świetlicy szkolnej, rajdy rowerowe i piesze, wycieczki szkolne, programy profilaktyczne	Szkolna strona www, wpisy w dziennikach, zdjęcia
10.	Rozwijanie postawy świadomego korzystania	A, B, C	- kształtowanie umiejętności utrzymywania ładu i porządku wokół siebie, w miejscu nauki i zabawy,	Wychowawcy, nauczyciele ucący,	zapisy w dziennikach

	z zasobów przyrody.	- świadome korzystanie z zasobów naturalnych poprzez gromadzenie surowców wtórnych, - zajęcia dotyczące wpływu człowieka na stan środowiska (np. zanieczyszczenia powietrza, gleby, wód) przeprowadzane przez nauczyciela i zaproszonych gości.	pedagog i psycholog szkolny, specjaliści, dyrektor szkoły	szkolnych, ewidencja zbiórki surowców wtórnych, zdjęcia, sprawozdania
--	---------------------	---	---	---

15. Oczekiwane efekty

W wyniku działań wychowawczo-profilaktycznych uczeń:

- prowadzi zdrowy tryb życia,
- przestrzega norm i zasad postępowania,
- radzi sobie w sytuacjach stresowych,
- zna konsekwencje zażywania środków psychoaktywnych, palenia papierosów, picia alkoholu
- wie co to cyberprzemoc i jak sobie z nią radzić
- wie do kogo ma się zwrócić w sytuacji trudnej,
- zna konsekwencje nadmiernego używania komputera, tabletu, telefonu komórkowego,
- jest uwrażliwiony na potrzeby innych,
- potrafi odpowiedzialnie korzystać z mediów społecznościowych,
- potrafi organizować sobie czas wolny,
- odpowiedzialnie korzysta z zasobów środowiska naturalnego,
- potrafi ocenić swoje możliwości i rozwija swoje uzdolnienia
- kieruje się poszanowaniem dla kultury i tradycji narodowej,
- zna historię i tradycje swojego regionu,
- przestrzega zasad bezpieczeństwa w codziennym życiu,
- rozumie idee demokracji i samorządności,
- aktywnie uczestniczy w życiu szkoły

16. Procedury postępowania w sytuacjach trudnych.

1. Procedura postępowania w przypadku próby samobójczej lub samobójstwa ucznia	47
2. Procedura postępowania na wypadek wystąpienia agresywnych zachowań w szkole lub tzw. fali	52
3. Procedura postępowania na wypadek znalezienia w szkole substancji psychoaktywnych	54
4. Procedura postępowania na wypadek wystąpienia kradzieży lub wymuszenia pieniędzy lub przedmiotów wartościowych.....	58
5. Procedura postępowania na wypadek wystąpienia przypadków pedofilii w szkole.....	60
6. Procedura postępowania na wypadek wystąpienia przypadków rozpowszechniania pornografii w szkole przez ucznia.....	61
7. Procedura postępowania na wypadek wystąpienia przypadków prostytutujki w szkole lub wśród uczniów.	63
8. Procedura postępowania w sytuacji wystąpienia przypadków niepokojących zachowań seksualnych uczniów w szkole.....	64
9. Procedura postępowania w sytuacji wypadku ucznia w szkole.	66
10. Procedura postępowania na wypadek popełnienia przez ucznia czynu karalnego.	68
11. Procedura postępowania na wypadek ucznia będącego ofiarą czynu karalnego.	70
12. Procedury na wypadek wystąpienia zagrożeń bezpieczeństwa cyfrowego.	70
13. Cyberprzemoc – procedura reagowania.....	73
14. Naruszenia prywatności dotyczące nieodpowiedniego lub niezgodnego z prawem wykorzystania danych osobowych lub wizerunku dziecka i pracownika szkoły - procedura reagowania.....	75
15. Zagrożenia dla zdrowia dzieci w związku z nadmiernym korzystaniem z Internetu – procedura reagowania	78
16. Nawiazywanie niebezpiecznych kontaktów w Internecie - uwodzenie, zagrożenie pedofilią – procedura reagowania	79
17. Seksting, prowokacyjne zachowania i aktywność seksualna jako źródło dochodu osób nieletnich – procedura reagowania	81
18. Bezkrytyczna wiara w treści zamieszczone w Internecie, nieumiejętność odróżnienia treści prawdziwych od nieprawdziwych, szkodliwość reklam – procedury reagowania	84
19. Łamanie prawa autorskiego – procedura reagowania.....	85
20. Zagrożenia bezpieczeństwa technicznego sieci, komputerów i zasobów online – procedura reagowania	88

1. **Procedura postępowania w przypadku próby samobójczej lub samobójstwa ucznia**

Celem niniejszej procedury jest zminimalizowanie wystąpienia ryzyka zachowań autodestrukcyjnych u uczniów, podjęcie odpowiednich działań interwencyjnych oraz pomoc uczniom i rodzicom w przypadku podjęcia próby samobójczej przez ucznia i/lub śmierci ucznia w wyniku samobójstwa.

Procedura obejmuje uczniów i ich rodziców (prawnych opiekunów), Dyrektora szkoły, nauczycieli, wychowawców klas, pedagoga szkolnego, psychologa, pracowników administracyjnych szkoły.

POSTĘPOWANIE W PRZYPADKU STWIERDZENIA WYSTĘPOWANIA U UCZNIĄ CZYNNIKÓW WSKAZUJĄCYCH NA RYZYKO ZACHOWAŃ SAMOBÓJCZYCH.

- 1) Każdy pracownik Gimnazjum Nr 11 w Rudzie Śląskiej ma obowiązek zareagowania na jakikolwiek sygnał o ryzyku zachowania autodestrukcyjnego u ucznia.
- 2) W przypadku zaobserwowania lub powzięcia informacji, że uczeń planuje podjąć lub podjął próbę samobójczą każdy pracownik powinien niezwłocznie poinformować o tym Dyrektora szkoły.
- 3) O wysokim ryzyku zachowań samobójczych świadczyć może wystąpienie przynajmniej jednego z poniższych czynników:
  - a) mówienie o poczuciu beznadziejności, bezradności, braku nadziei;
  - b) mówienie wprost lub pośrednio o samobójstwie, pisanie listów pożegnalnych lub testamentu;
  - c) pozbywanie się osobistych i cennych dla ucznia przedmiotów;
  - d) unikanie kontaktów z bliskimi kolegami, izolacja, zamykanie się w sobie;
  - e) zaniechanie zajęć, które dotychczas sprawiały uczniowi przyjemność;
  - f) przejawianie dużych zmian w zachowaniu, nastroju, występowanie nietypowych zachowań;
  - g) przejawianie innych zachowań ryzykownych: okaleczanie się, zażywanie narkotyków, spożywanie alkoholu;
  - h) przejawianie zainteresowania tematyką śmierci, umierania itp.;
  - i) podejmowanie w przeszłości prób samobójczych;
  - j) fascynacja znanymi osobami (np. gwiazdami popkultury), które popełniły samobójstwo.
  - k) Po zdiagnozowaniu sytuacji zagrożenia, wychowawca, pedagog i psycholog szkolny podejmują odpowiednie działania interwencyjne:
    - l) ustalają, które z wyżej wymienionych przesłanek występują u danego ucznia;
    - m) przeprowadzają analizę sytuacji szkolnej i rodzinnej ucznia oraz kontaktują się z rodzicami w celu ustalenia przyczyn zmian w zachowaniu ucznia;
    - n) przekazują informację o zagrożeniu rodzicom i Dyrektorowi szkoły;
    - o) ustalają z rodzicami zasady wzajemnych kontaktów, proponują pomoc psychoterapeutyczną na terenie szkoły lub poza nią.

POSTĘPOWANIE W PRZYPADKU POWZIĘCIA INFORMACJI, ŻE UCZEŃ ZAMIERZA POPEŁNIĆ SAMOBÓJSTWO (INFORMACJA OD SAMEGO UCZNIĄ, KOLEGÓW, RODZINY, OSÓB POSTRONNYCH).

- 1) Po zdiagnozowaniu sytuacji zagrożenia wychowawca, pedagog szkolny oraz Dyrektor szkoły podejmują następujące działania:
  - a) nie pozostawiają ucznia samego, próbują przeprowadzić go w ustronne, bezpieczne miejsce;
  - b) informują o zaistniałej sytuacji i zagrożeniu rodziców (prawnych opiekunów) ucznia;
  - c) przekazują dziecko pod opiekę rodziców (prawnych opiekunów) lub, jeżeli przyczyną zagrożenia jest sytuacja domowa ucznia, odpowiednim instytucjom (np. policji).

Podczas rozmowy z uczniem:

- Powiedz mu, że obawiasz się o niego i staraj się go wysłuchać.
- Zadawaj pytania bezpośrednio. Nie obawiaj się pytać wprost, czy myśli o samobójstwie, a jeśli tak, to czy je zaplanował.

- Staraj się nie okazywać, że to, co słyszysz, jest dla ciebie szokujące. Unikaj dyskusji o tym, czy samobójstwo jest dobre, czy złe ani nie prowadź poradnictwa, jeżeli nie masz do tego kwalifikacji.
- Nie przyrzekaj, że zachowasz zamiary dziecka w tajemnicy, ponieważ może okazać się to niewykonalne.
- Nie pozostawiaj dziecka samego, jeżeli uważasz, że zagrożenie samobójstwem ma charakter bezpośredni.
- Zapewnij dziecko, że coś z tym można zrobić, że jego samobójcze pragnienia nie są lekceważone i że z czasem zagrożenie najprawdopodobniej minie.

POSTĘPOWANIE W PRZYPADKU POWZIĘCIA INFORMACJI, ŻE UCZEŃ PODJĄŁ PRÓBĘ SAMOBÓJCZĄ.

- 1) Po powzięciu informacji, że uczeń podjął próbę samobójczą Dyrektor szkoły, wychowawca, pedagog, psycholog szkolny podejmują następujące działania:
  - a) jeśli próba samobójcza ma miejsce w szkole, wychowawca (nauczyciel, inny pracownik szkoły) powiadamia o tym fakcie Dyrektora szkoły, a ten rodzica (prawnego opiekuna) ucznia;
  - b) Dyrektor szkoły, pedagog, psycholog szkolny oraz wychowawca dokonują oceny sytuacji;
  - c) w razie konieczności pracownicy szkoły wzywają pogotowie ratunkowe w celu pomocy i/lub specjalistycznej konsultacji lekarskiej;
  - d) pedagog, psycholog szkolny, wychowawca przeprowadzają rozmowę wspierającą z uczniem i jego rodzicami (prawnymi opiekunami) oraz przekazują informacje dotyczące pomocy psychologiczno-pedagogicznej;
  - e) jeśli próba samobójcza ma miejsce w domu, a rodzic poinformował o zajściu szkołę, Dyrektor szkoły, pedagog, psycholog szkolny przekazuje rodzicom informacje dotyczące pomocy psychologiczno-pedagogicznej;
  - f) o próbie samobójczej Dyrektor informuje Radę Pedagogiczną pod rygorem tajemnicy w celu podjęcia wspólnych działań oraz obserwacji zachowania i wspierania ucznia po jego powrocie do szkoły;
  - g) pedagog i psycholog szkolny planują dalsze działania mające na celu zapewnienie uczniowi bezpieczeństwa w szkole, atmosfery życzliwości i wsparcia oraz przekazują rodzicom informacje o możliwościach uzyskania pomocy psychologiczno-pedagogicznej poza szkołą.

POSTĘPOWANIE W PRZYPADKU ŚMIERCI UCZNIĄ W WYNIKU SAMOBÓJSTWA.

- 1) W przypadku śmierci ucznia w wyniku samobójstwa Dyrektor szkoły informuje organ prowadzący i nadzorujący szkołę o zaistniałej sytuacji.
- 2) Pedagog, psycholog szkolny oraz wychowawcy udzielają pomocy psychologiczno-pedagogicznej pozostałym uczniom szkoły.
- 3) Pedagog, psycholog szkolny oraz wychowawcy przekazują uczniom i rodzicom informacje o dostępnej pomocy psychologicznej - lista dostępnych placówek z aktualnymi adresami i numerami telefonów oraz telefonów zaufania.

Informowanie o śmierci dziecka.

Nie jest wykluczone, że szkoła może stanąć przed koniecznością poinformowania bliskich o śmierci dziecka, bądź osoby dorosłej – pracownika szkoły. O śmierci ucznia lub nauczyciela, która miała miejsce na terenie szkoły lub w związku z zajęciami szkolnymi, wycieczkami, koloniami itp. powinien poinformować rodzinę dyrektor szkoły lub osoba upoważniona (jednak musi ona bezpośrednio kojarzyć się z administracją szkolną). Dotyczy to oczywiście sytuacji, kiedy jest na to czas. Pozostałe przypadki pozostają w gestii policji, lekarzy, psychologów

itp.

Uniwersalne wskazówki, którymi można się kierować:

- 1) Powiadamianie o śmierci zawsze powinno się odbywać twarzą w twarz. Należy unikać powiadamiania za pomocą telefonu lub poczty. Jeżeli jest to tylko możliwe. Powinno się odbywać w mieszkaniu, nigdy na klatce, w progu drzwi.
- 2) Prawidłowe powiadamianie o śmierci musi spełnić następujące warunki:
  - a) dostarczyć niezbędne informacje;
  - b) udzielić pierwszego wsparcie dla ofiar;
  - c) ochronić godność i okazać szacunek wobec ofiary jak i powiadamianej rodziny.
- 3) Powiadomienie powinno odbyć się w możliwie jak najkrótszym czasie od ustalenia tożsamości ofiary i ustalenia tożsamości osób mu najbliższych.
- 4) Przed powiadomieniem należy zebrać informacje o relacjach ofiary z osobą powiadamianą, o stanie zdrowia osoby powiadamianej (zwłaszcza choroby serca, krążenia, cukrzyca itp.), informacje, które są istotne do przewidywania sposobu reakcji osoby powiadamianej. Osoby powiadamiane mogą reagować w sposób bardzo emocjonalny, mogą potrzebować pierwszej pomocy. Warto przygotować sobie wsparcie pogotowia medycznego, żeby móc umożliwić w razie potrzeby natychmiastową interwencję lekarską.
- 5) Powiadomienie o śmierci powinno odbywać się przez, co najmniej, dwie osoby. Jedna udziela informacji, druga zaś obserwuje reakcje osoby powiadamianej. Powiadomienie powinno odbyć się na terenie przyjaznym osobie powiadamianej.
- 6) Zawiadomienie powinno być możliwie jak najprostsze, bez zbędnych słów i dorabiania różnych teorii. Np. „Mam dla pani/pana bardzo złą wiadomość. Pani/pana bliski nie żyje”. Powinno się wyrazić współczucie, przykrość i zrozumienie. Tak jak w przypadku standardowych kondolencji. Należy zachować się empatycznie, w razie potrzeby udzielić wsparcia fizycznego np. objąć ofiarę, podać chusteczkę do nosa.
- 7) Trzeba być przygotowanym na udzielenie wszystkich informacji, jakie będzie wymagała osoba powiadamiana. Osoby te często czują potrzebę dowiedzenia się szczegółów dotyczących śmierci bliskiego, okoliczności itp. (jak, w jaki sposób, kiedy, gdzie). Udzielane informacje powinny być również proste i zwięzłe. Należy unikać drastycznych szczegółów i informacji niepotrzebnych odnoszących się do drugorzędnych elementów sprawy.
- 8) Należy skupić się na udzieleniu pomocy i wsparcia rodzinie zmarłego – zaproponować pomoc w zawiadamianiu innych bliskich, zapytać się czy jest coś, co możemy zrobić dla rodziny zmarłego.
- 9) Nie należy, po zawiadomieniu o śmierci, zostawiać rodziny i bliskich zmarłego samych, bez opieki. Powinien zostać pracownik socjalny lub psycholog, tak długo, aż minie pierwsza reakcja – szok lub pojawią się osoby bliskie np. członkowie rodziny, znajomi, przyjaciele. Należy podać swoje dane kontaktowe (telefon, ewentualnie adres), aby udzielić informacji lub/i wsparcia, w razie potrzeby. Aby rodzina ofiary nie czuła się pozostawiona sama sobie. Podać kontakty z instytucjami udzielającymi wsparcia (np. poradnie psychologiczne).
- 10) Jeżeli rodzina zmarłego nie znajduje się w miejscu zamieszkania, należy powiadomić sąsiadów o potrzebie kontaktu z rodziną (powodem jest wydarzenie nadzwyczajne, interwencja z udziałem medyków itp.), natomiast nie należy udzielać szczegółowych informacji sąsiadom, nie można wspomnieć o śmierci, aby to nie oni zawiadomili rodzinę zmarłego.
- 11) W realiach szkolnych rodzina nie powinna dowiadywać się o śmierci ucznia z mediów lub od osób trzecich. Informowanie leży po stronie

personelu szkoły, dyrekcji.

12) Absolutnie unikać należy powierzania zadania informowania o śmierci dzieciom lub nastolatkom.

1. **Procedura postępowania na wypadek wystąpienia agresywnych zachowań w szkole lub tzw. fali**

2	AGRESYWNE ZACHOWANIA UCZNIĄ W SZKOLE LUB PRZYPADKI TZW. FALI
Cel	Zapewnienie bezpieczeństwa fizycznego w szkole na wypadek wystąpienia na terenie szkoły zachowań agresywnych tj. agresji fizycznej i agresji słownej ucznia wobec ucznia lub nauczyciela.
Osoby odpowiedzialne i zarządzanie	Procedura postępowania jest uruchamiana przez osobę, która zauważyła przedmiotowe zachowanie lub której je zgłoszono. O stopniu zaawansowania procedury i podejmowanych w niej krokach decyduje: dyrektor placówki, a w przypadku jego nieobecności wicedyrektor lub pedagog szkolny. Czynnościami realizowanymi w trakcie procedury kieruje dyrektor placówki, wicedyrektor lub osoba przez niego wyznaczona.
Sposób postępowania	1. Agresja fizyczna <ul style="list-style-type: none"> ▪ Należy bezzwłocznie podjąć działania mające na celu powstrzymanie i wyeliminowanie tego zjawiska. Obowiązkiem każdego pracownika szkoły, który zaobserwował atak agresji fizycznej lub został o nim poinformowany jest przerwanie tego zachowania. Pracownik szkoły powinien w sposób stanowczy i zdecydowany przekazać uczestnikom agresji, że nie wyraża zgody na takie zachowanie. Należy mówić dobitnie, głośno, stanowczo, używać krótkich komunikatów. W razie potrzeby należy zadbać o uniemożliwienie dalszego kontaktu między uczniami. ▪ Należy powiadomić pielęgniarkę szkolną (jeśli taka jest w szkole), pedagoga/psychologa i dyrektora szkoły oraz powiadomić wychowawcę/ów oraz rodziców (opiekunów prawnych) agresora i ofiary. ▪ W przypadku zagrożenia życia (stan nieprzytomny) - pielęgniarka, pedagog/psycholog lub dyrektor szkoły wzywa natychmiast karetkę pogotowia, nawet bez uzyskania zgody rodziców (opiekunów prawnych). ▪ Opiekę nad uczniem podczas udzielania pomocy medycznej, ale bez możliwości udzielenia zgody na operację, sprawuje osoba wyznaczona przez dyrektora szkoły. ▪ Decyzję o dalszym leczeniu dziecka podejmują rodzice (opiekunowie prawni) poszkodowanego. ▪ Pedagog szkolny/psycholog szkolny i wychowawcy klas przeprowadzają rozmowy z rodzicami (opiekunami prawnymi) obydwu stron oraz ze sprawcą i ofiarą. Z rozmów sporządzają notatkę. ▪ Pedagog/psycholog szkolny powinien udzielić pomocy terapeutycznej ofierze przemocy, wskazać, jak należy rodzić sobie w kontaktach z innymi, ▪ W przypadku agresji fizycznej poczucia bezpieczeństwa i wsparcia wymagają również świadkowie ataku. Należy przeprowadzić rozmowę ze świadkami przemocy, wyjaśnić im pojęcie agresji, przypomnieć normy i zasady reagowania na przemoc, ustalić działania w podobnych przypadkach. <p>W przypadku wszczynania kolejnych ataków przez agresora, z widocznymi skutkami pobicia - szkoła kieruje sprawę na Policję, od postępowania której zależą dalsze losy sprawcy przemocy. Wobec agresora stosuje się konsekwencje przewidziane w statucie i/lub regulaminie szkoły.</p>

	<p>2. Agresja słowna</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Należy bezzwłocznie podjąć działania mające na celu powstrzymanie i wyeliminowanie tego zjawiska ▪ Należy powiadomić wychowawcę klasy i/lub dyrektora, pedagoga/psychologa. ▪ Wychowawca (pedagog lub psycholog) przeprowadza rozmowę z uczniem mającą na celu wyjaśnienie okoliczności zdarzenia. Rozmowę z ofiarą i agresorem należy przeprowadzić osobno. ▪ Wychowawca (pedagog/psycholog) przeprowadza rozmowę ze sprawcą i ofiarą w celu ustalenia okoliczności zdarzenia, ustala wraz ze sprawcą formę zadośćuczynienia. ▪ O zaistniałym zdarzeniu należy poinformować rodziców/opiekunów prawnych uczestników zdarzenia. ▪ Pedagog/psycholog szkolny powinien udzielić pomocy terapeutycznej ofierze przemocy, wskazać, jak należy rodzić sobie w kontaktach z innymi, ▪ W przypadku agresji fizycznej poczucia bezpieczeństwa i wsparcia wymagają również świadkowie ataku. Należy przeprowadzić rozmowę ze świadkami przemocy, wyjaśnić im pojęcie agresji, przypomnieć normy i zasady reagowania na przemoc, ustalić działania w podobnych przypadkach. ▪ W poważnych przypadkach np. uzyskania informacji o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu lub przestępstwa ściganego na wniosek poszkodowanego powiadamiana jest Policja. ▪ Wobec ucznia przejawiającego zachowania agresywne stosuje się konsekwencje przewidziane w statucie lub regulaminie szkoły.
<p>Obowiązki pracowników szkoły</p>	<p>Należy:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ zapoznać się z czynnościami realizowanymi w trakcie uruchamiania procedury. Brać udział w treningach i szkoleniach z zakresu stosowania procedury. • mieć zapisane numery telefonów osób odpowiedzialnych za uruchomienie procedury • znać swoje zadania na wypadek uruchomienia procedury. • szkolić uczniów w zakresie postępowania na wypadek uruchomienia procedury. • stosować się do poleceń osoby zarządzającej sytuacją kryzysową.

2. Procedura postępowania na wypadek znalezienia w szkole substancji psychoaktywnych

<p>3.</p>	<p>ZNALEZIENIE W SZKOLE SUBSTANCJI PSYCHOAKTYWNYCH</p>
<p>Cel</p>	<p>Zapewnienie zdrowia i bezpieczeństwa fizycznego, psychicznego i emocjonalnego uczniów przebywających w szkole/placówce w sytuacji zagrożeń wewnętrznych związanych z rozprawdaniem niebezpiecznych środków odurzających oraz odurzeniem alkoholem, narkotykami lub „dopalaczami”.</p>
<p>Osoby odpowiedzialne za zarządzanie</p>	<p>Dyrektor szkoły, pedagog szkolny/psycholog szkolny</p>

Podstawy uruchomienia procedury	Wystąpienie zagrożenia: (1) rozpowszechnianiem środków odurzających (narkotyków, dopalaczy) lub alkoholu, (2) zdrowia ucznia po użyciu środka odurzającego lub spożycia alkoholu oraz (3) zdrowia ucznia w wyniku wypadku w szkole lub poza nią.
Sposób działania	<p>1. W przypadku <u>znalezienia podejrzanej substancji odurzającej</u> na terenie szkoły, należy:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ zachować szczególne środki ostrożności ▪ zabezpieczyć substancję przed dostępem do niej uczniów oraz ew. jej zniszczeniem ▪ powiadomić dyrektora szkoły, który powiadamia Policję ▪ ustalić (jeżeli to możliwe), do kogo znaleziona substancja należy ▪ przekazać Policji zabezpieczoną substancję oraz informację o zaistniałej sytuacji ▪ opracować i prowadzić projekty edukacyjne dot. w/w problematyki. <p>2. W przypadku <u>podejrzenia ucznia o posiadanie środków odurzających</u> należy:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ odizolować ucznia od pozostałych uczniów w klasie ▪ powiadomić pedagoga/psychologa szkolnego ▪ powiadomić dyrektora szkoły, dyrektor powiadamia Policję ▪ zażądać od ucznia w obecności innej osoby/pedagoga przekazania posiadanej substancji ▪ zażądać od ucznia pokazania zawartości plecaka oraz zawartości kieszeni ▪ powiadomić rodziców/prawnych opiekunów ucznia ▪ poinformować rodziców o obowiązujących procedurach w szkole/placówce ▪ przeprowadzić z uczniem w obecności rodziców / opiekunów prawnych dziecka rozmowę o złamaniu obowiązującego prawa szkolnego <p>W dalszej kolejności należy objąć ucznia działaniami profilaktycznymi lub wychowawczymi. Wsparcia należy udzielić również rodzicom/opiekunom prawnym ucznia.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ podjąć wraz z rodzicami /opiekunami prawnymi działania profilaktyczne w zakresie posiadania i rozprowadzania środków odurzających. <p>3. W przypadku <u>rozpoznania stanu odurzenia ucznia alkoholem:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ powiadomić wychowawcę klasy ucznia ▪ odizolować ucznia od pozostałych uczniów w klasie ▪ powiadomić pedagoga/psychologa szkolnego ▪ przekazać ucznia pod opiekę pielęgniarki/pedagoga szkolnego/psychologa szkolnego ▪ powiadomić dyrektora szkoły o zaistniałej sytuacji ▪ powiadomić rodziców/opiekunów prawnych ucznia z prośbą o przybycie do szkoły/placówki ▪ poinformować rodziców/opiekunów prawnych o obowiązującej w szkole procedurze postępowania na wypadek znalezienia w szkole substancji psychoaktywnych. W dalszej kolejności należy objąć ucznia działaniami profilaktycznymi lub wychowawczymi. Wsparcia należy udzielić również rodzicom/opiekunom prawnym ucznia. ▪ przeprowadzić rozmowę z rodzicami wskazując argumenty dla zagrożenia zdrowia, wskazać działania, instytucje mogące służyć pomocą w zaistniałej sytuacji.

- powiadomić właściwe instytucje zajmujące się zdrowiem ucznia.
4. W przypadku **rozpoznania stanu odurzenia ucznia narkotykami:**
- przekazać uzyskaną informację wychowawcy klasy
    - poinformować pielęgniarkę/pedagoga szkolnego/psychologa szkolnego
    - w momencie rozpoznania odizolować ucznia od pozostałych uczniów w klasie
    - przekazać ucznia pod opiekę pielęgniarki/pedagoga szkolnego/psychologa szkolnego
    - poinformować dyrektora szkoły o zaistniałej sytuacji
    - wezwać do szkoły rodziców/ opiekunów prawnych ucznia
    - przekazać rodzicom informację o obowiązującej procedurze postępowania
    - przeprowadzić rozmowę z rodzicami/opiekunami prawnymi oraz z uczniem.
    - zobowiązać rodziców/opiekunów prawnych do pomocy dziecku w odstąpieniu odurzania się, wskazać działania, instytucje mogące służyć pomocą w zaistniałej sytuacji.
    - opracować działania profilaktyczne lub wychowawcze pracy z dzieckiem
    - wdrożyć program wychowawczo-profilaktyczny. Monitorować i ewaluować efekty
    - powiadomić właściwe instytucje zajmujące się zdrowiem ucznia.
5. W przypadku **rozpoznania stanu odurzenia ucznia „dopalaczami”:**
- przekazać uzyskaną informację wychowawcy klasy
  - w momencie rozpoznania odizolować ucznia od pozostałych uczniów w klasie
  - poinformować pedagoga/psychologa szkolnego
  - przekazać ucznia pod opiekę pielęgniarki/pedagoga szkolnego/psychologa szkolnego
  - poinformować dyrektora szkoły o zaistniałej sytuacji
  - wezwać karetkę pogotowia ratunkowego
  - wezwać do szkoły rodziców/ opiekunów prawnych ucznia
  - przekazać rodzicom/opiekunom prawnym informację o obowiązującej procedurze postępowania
  - przeprowadzić rozmowę z rodzicami/opiekunami prawnymi oraz z uczniem w ich obecności lub indywidualnie w celu wyciszenia emocji
  - udzielić pomocy i zobowiązać rodziców/opiekunów prawnych do pomocy dziecku w odstąpieniu od odurzania się
  - opracować działania profilaktyczne lub wychowawcze pracy z dzieckiem
  - wdrożyć program wychowawczo-profilaktyczny. Monitorować i ewaluować efekty
  - powiadomić właściwe instytucje zajmujące się zdrowiem ucznia.
6. W przypadku **odmowy współpracy przez rodziców/opiekunów prawnych:**
- szkoła pisemnie powiadamia o zaistniałej sytuacji Sąd Rodzinny lub Policję,

	<ul style="list-style-type: none"> • powiadomione instytucje wdrażają obowiązujące procedury postępowania • szkoła współpracuje z instytucjami w zakresie pomocy i wsparcia ucznia • szkoła udziela informacji i przekazuje dotychczasowe sposoby postępowania z uczniem • szkoła współpracuje z Ośrodkiem Wychowawczym, w którym umieszczono ucznia • szkoła monitoruje ucznia do czasu osiągnięcia przez niego pełnoletności.
Obowiązki pracowników szkoły	<p>Należy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zapoznać się ze skutecznymi działaniami profilaktycznymi. • zapoznać się z rodzajami i wyglądem środków odurzających. • zapoznać się z symptomami wskazującymi na odurzenie narkotykiem. • zapoznać się z symptomami nadużycia alkoholu. • zapoznać się z symptomami zachowania dealerów środków odurzających. • prowadzić regularnie zajęcia z zakresu zagrożenia zdrowia środkami niebezpiecznymi. • prowadzić systematyczne zajęcia z zakresu stosowania obowiązującego w szkole Prawa. • realizować projekty edukacyjne z uczniami o współczesnych zagrożeniach. • prowadzić cykliczne szkolenia dla rodziców o zagrożeniach zdrowia dzieci. • prowadzić ciągłą obserwację uczniów w kontekście ich zdrowia i bezpieczeństwa. • poznać nazwy instytucji pomocowych zajmujących się uzależnieniami • zapoznawać się na bieżąco z przepisami obowiązującego Prawa w zakresie zdrowia i bezpieczeństwa uczniów. • zapoznawać się z programami rekomendowanymi, które możesz upowszechniać w swojej szkole <p>www.programyrekomendowane.pl</p>

3. **Procedura postępowania na wypadek wystąpienia kradzieży lub wymuszenia pieniędzy lub przedmiotów wartościowych.**

4.	KRADZIEŻ LUB WYMUSZENIE PIENIĘDZY LUB PRZEDMIOTÓW WARTOŚCIOWYCH
Cel	Celem procedury jest określenie sposobu postępowania na wypadek stwierdzenia w szkole przypadku kradzieży lub wymuszenia pieniędzy lub przedmiotów wartościowych, dokonanego przez ucznia.
Osoby odpowiedzialne za zarządzanie	Za uruchomienie i anulowanie procedury oraz kierowanie koniecznymi działaniami odpowiadają kolejno: dyrektor placówki, w przypadku jego nieobecności wicedyrektor, a w przypadku jego nieobecności pedagog/psycholog szkolny.

Sposób działania	<p>1. Kradzież lub wymuszenie przedmiotu znacznej wartości:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Działania mające na celu powstrzymanie i niwelowanie tego zjawiska winny zostać podjęte bezzwłocznie ; ▪ Osoba, która wykryła kradzież, winna bezzwłocznie powiadomić dyrektora szkoły; ▪ Należy przekazać sprawcę czynu (o ile jest znany i przebywa na terenie szkoły) pod opiekę pedagoga szkolnego lub dyrektora szkoły; ▪ Należy zabezpieczyć dowody przestępstwa tj. przedmiotów pochodzących z kradzieży lub wymuszenia i przekazanie ich Policji; ▪ Należy zażądać, aby uczeń przekazał skradzioną rzecz, pokazał zawartość torby szkolnej oraz kieszeni we własnej odzieży oraz przekazał inne przedmioty budzących podejrzenie co do ich związku z poszukiwaną rzeczą - w obecności innej osoby, np. wychowawcy klasy, pedagoga szkolnego, psychologa, dyrektora lub innego pracownika szkoły (należy pamiętać, że pracownik szkoły nie ma prawa samodzielnie wykonać czynności przeszukania odzieży ani teczki ucznia. Może to zrobić tylko Policja); ▪ We współpracy z pedagogiem szkolnym należy ustalić okoliczności czynu i ewentualnych świadków zdarzenia; ▪ Dyrektor szkoły winien wezwać rodziców/opiekunów prawnych sprawcy i przeprowadzić rozmowy z uczniem w ich obecności. Należy sporządzić notatkę z tej rozmowy podpisaną przez rodziców/opiekunów prawnych; ▪ Należy powiadomić Policję; ▪ Sprawca winien dokonać zadośćuczynienia poszkodowanemu w kradzieży.
	<p>2. Otrzymanie przez ucznia prawomocnego wyroku ukończenia postępowania karnego</p> <p>Po otrzymaniu zawiadomienia z sądu o prawomocnym ukończeniu postępowania karnego wobec ucznia dyrektor szkoły niezwłocznie na posiedzeniu Rady Pedagogicznej winien przedstawić treść zawiadomienia.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Rada Pedagogiczna może podjąć decyzję o skreśleniu ucznia z listy uczniów. ▪ Następnie dyrektor szkoły powiadamia o decyzji Rady Pedagogicznej rodziców/opiekunów prawnych. ▪ Dyrektor - na podstawie przepisów kodeksu postępowania administracyjnego oraz po uzyskaniu opinii samorządu uczniowskiego - wydaje decyzję o skreśleniu ucznia z listy uczniów szkoły.
Obowiązki pracowników	<ul style="list-style-type: none"> • Zapoznanie się z czynnościami realizowanymi w trakcie uruchamiania procedury • Wzięcie udziału w treningach i szkoleniach z zakresu stosowania procedury. • Posiadanie - dostępnych w każdej chwili – numerów telefonów osób odpowiedzialnych za uruchomienie procedury • Posiadanie wiedzy o swoich zadaniach na wypadek uruchomienia procedury • Stosowanie się do poleceń osoby zarządzającej procedurą.

4. Procedura postępowania na wypadek wystąpienia przypadków pedofilii w szkole

5.	WYSTĄPIENIE PRZYPADKU PEDOFILII W SZKOLE
Cel	Zapewnienie bezpieczeństwa fizycznego, psychicznego i emocjonalnego uczniów, na wypadek zagrożenia wewnętrznego wynikającego z możliwości pojawienia się osób, które psychicznie i fizycznie będą molestowały dzieci i nakłaniały do czynności seksualnych.
Osoby odpowiedzialne za zarządzanie	Dyrektor lub wicedyrektor szkoły W przypadku ich nieobecności – osoba przez nich upoważniona.

Sposób działania	<p>Należy bezzwłocznie podjąć działania mające na celu powstrzymanie tego zjawiska.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ w pierwszym kroku po stwierdzeniu zagrożenia należy powiadomić dyrektora oraz pedagoga/psychologa szkolnego ▪ w przypadku potwierdzenia informacji o pojawianiu się osób obcych, zaczepiających uczniów, należy bezzwłocznie powiadomić najbliższą placówkę Policji ▪ następnie dyrektor szkoły winien przekazać pracownikom szkoły informację o stwierdzonym zagrożeniu ▪ wychowawcy klas oraz pedagogowie/psycholodzy szkolni winni podjąć działania profilaktyczne wśród uczniów w celu wskazania potencjalnego zagrożenia oraz wskazania możliwych form przekazania informacji o osobach, które mogą stwarzać zagrożenie ▪ w przypadku stwierdzenia, że uczeń był molestowany, bezzwłocznie powinni zostać powiadomieni rodzice/prawni opiekunowie ucznia oraz policja w celu przeprowadzenia czynności sprawdzających, które umożliwią ustalenie sprawcy molestowania ▪ wychowawca lub pedagog/psycholog szkolny przeprowadza indywidualną rozmowę z uczniem (w obecności rodziców ustala przyczyny i okoliczności zdarzenia) ▪ dyrektor winien wezwać do szkoły rodziców/prawnych opiekunów ucznia ▪ wychowawca lub pedagog/psycholog szkolny winien przeprowadzić rozmowę z rodzicami/prawnymi opiekunami ucznia sprawcy na temat zdarzenia ▪ dyrektor szkoły w porozumieniu z rodzicami/prawnymi opiekunami ustali działania z udziałem psychologa dziecięcego lub pedagoga w celu zapewnienia opieki na uczennicą/uczniem
Podstawy prawne uruchomienia procedury	Kodeks Karny: art. 197 § 3; art. 200 art. 200a; art. 200b;

5. **Procedura postępowania na wypadek wystąpienia przypadków rozpowszechniania pornografii w szkole przez ucznia.**

6.	PRZYPADEK ROZPOWSZECHNIANIA PORNOGRAFII W SZKOLE PRZEZ UCZNIĄ
Cel	Zapewnienie bezpieczeństwa fizycznego, psychicznego i emocjonalnego uczniów, na wypadek zagrożenia wewnętrznego związanego z rozpowszechnianiem materiałów o charakterze pornograficznym.
Osoby odpowiedzialne za zarządzanie	Dyrektor lub wicedyrektor szkoły. W przypadku ich nieobecności – osoba przez nich upoważniona.

Sposób działania	<ul style="list-style-type: none"> ▪ W przypadku powzięcia przez nauczyciela/rodzica lub inną osobę informacji o rozpowszechnianiu przez ucznia pornografii w Internecie, w szkole należy bezzwłocznie powiadomić dyrektora szkoły oraz administratora sieci o zaistniałym zdarzeniu ▪ W przypadku, gdy uczeń przekazuje informację o osobach, które pokazywały materiały pornograficzne, konieczne jest zapewnienie anonimowości w celu uniknięcia ewentualnych konsekwencji, które mogą być związane z przemocą skierowaną wobec tego ucznia przez sprawców zdarzenia. ▪ Dyrektor szkoły winien przekazać informację o stwierdzonym zagrożeniu pracownikom szkoły. ▪ Wychowawca klasy i pedagog/psycholog szkolny winien podjąć działania profilaktyczne wśród uczniów w celu wskazania zagrożeń, jakie niesie za sobą upublicznianie materiałów o charakterze pornograficznym oraz wskazania możliwych konsekwencji tego typu działań ▪ Dyrektor winien wezwać do szkoły rodziców/prawnych opiekunów ucznia, który rozpowszechniał materiały pornograficzne ▪ Wychowawca lub pedagog/psycholog szkolny winien przeprowadzić rozmowę z rodzicami/prawnymi opiekunami ucznia sprawy na temat zdarzenia.
-------------------------	--

6. Procedura postępowania na wypadek wystąpienia przypadków prostytucji w szkole lub wśród uczniów.

7.	PRZYPADEK PROSTYTUCJI W SZKOLE LUB WŚRÓD UCZNIÓW
Cel	Zapewnienie bezpieczeństwa fizycznego, psychicznego i emocjonalnego uczniów, na wypadek zagrożenia wewnętrznego związanego z prostytucją w szkole lub wśród uczniów.
Osoby odpowiedzialne za zarządzanie	Dyrektor lub wicedyrektor szkoły W przypadku ich nieobecności – osoba przez nich upoważniona.

<p>Sposób działania</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ W przypadku otrzymania informacji o sytuacji, w której uczeń był świadkiem czynności mogących mieć znamiona prostytucji, nauczyciel/pracownik przyjmujący zawiadomienie powinien powiadomić o zaistniałym wydarzeniu dyrektora szkoły. ▪ W przypadku uzyskania informacji, że uczeń, który nie ukończył 18 lat, uprawia nierząd, bądź przejawia inne zachowania świadczące o demoralizacji, nauczyciel powiadamia wychowawcę klasy, który powinien wezwać do szkoły rodziców/prawnych opiekunów ucznia. ▪ W przypadku stwierdzenia przez pracownika/nauczyciela, że uczeń/uczennica świadomie lub nie, dopuszczał się czynności, które mogłyby być uznane za prostytuowanie się, powinien wezwać do szkoły rodziców/prawnych opiekunów ucznia. ▪ Wychowawca winien przeprowadzić rozmowę z rodzicami oraz z uczniem, w ich obecności. W przypadku potwierdzenia informacji, zobowiązuje ucznia do zaniechania negatywnego postępowania, rodziców zaś bezwzględnie do szczególnego nadzoru nad dzieckiem. W toku interwencji profilaktycznej można zaproponować rodzicom skierowanie dziecka do specjalistycznej placówki i udział dziecka w programie terapeutycznym. ▪ Jeżeli rodzice/opiekunowie prawni ucznia odmawiają współpracy lub nie stawiają się do szkoły, a nadal z wiarygodnych źródeł napływają informacje o przejawach demoralizacji ich dziecka, dyrektor szkoły winien pisemnie powiadomić o zaistniałej sytuacji sąd rodzinny lub Policję (specjalistę ds. nieletnich). ▪ W sytuacji, gdy szkoła wykorzystwała wszystkie dostępne jej środki oddziaływań wychowawczych (rozmowa z rodzicami, ostrzeżenia ucznia, spotkania z pedagogiem, psychologiem i itp.), a ich zastosowanie nie przynosi oczekiwanych rezultatów, dyrektor szkoły winien powiadomić sąd rodzinny lub Policję. Dalszy tok postępowania leży w kompetencji tych instytucji. ▪ Jeżeli postępowanie świadczące o demoralizacji przejawia uczeń, który ukończył 18 lat, a nie jest to udział w działalności grup przestępczych, czy popełnienie przestępstwa, to postępowanie nauczyciela powinno być określone przez statut i/lub regulamin szkoły. ▪ W przypadku uzyskania informacji o popełnieniu przez ucznia, który ukończył 17 lat, przestępstwa ściganego z urzędu lub jego udziału w działalności grup przestępczych, zgodnie z art. 304 § 2 kodeksu karnego, dyrektor szkoły jest obowiązany niezwłocznie zawiadomić o tym prokuratora lub Policję. ▪ Dyrektor szkoły winien powiadomić Policję o podejrzeniu popełnienia przestępstwa. ▪ Wychowawca lub pedagog/psycholog szkolny winien przeprowadzić rozmowę z rodzicami/prawnymi opiekunami ucznia sprawcy na temat zdarzenia. ▪ Dyrektor szkoły w porozumieniu z rodzicami/prawnymi opiekunami ustala konieczność podjęcia działań z udziałem psychologa dziecięcego w celu zapewnienia opieki nad uczniem/uczennicą, którzy świadomie lub nie dopuszczali się czynności, które mogłyby być uznane za prostytuowanie się.
<p>Podstawa prawna</p>	<p>Kodeks Karny: art. 18 § 3, art. 203, art. 204.</p>

7. Procedura postępowania w sytuacji wystąpienia przypadków niepokojących zachowań seksualnych uczniów w szkole.

<p>8.</p>	<p>PRZYPADEK NIEPOKOJĄCYCH ZACHOWAŃ SEKSUALNYCH UCZNIÓW W SZKOLE</p>
------------------	---

Cel	Zapewnienie bezpieczeństwa fizycznego, psychicznego i emocjonalnego uczniów, na wypadek zagrożenia wewnętrznego związanego z zachowaniami uczniów o charakterze seksualnym.
Osoby odpowiedzialne za zarządzanie	Dyrektor lub wicedyrektor szkoły. W przypadku ich nieobecności – osoba przez nich upoważniona,
Sposób działania	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Nauczyciel lub inny pracownik szkoły powinien powiadomić wychowawcę klasy i/lub pedagoga/psychologa szkolnego o przypadkach niepokojących zachowań seksualnych uczniów w szkole, a jeżeli jest ich świadkiem, żąda od ucznia zaprzestania czynności i podejmuje z nim rozmowę wychowawczą. ▪ W przypadku, gdy uczeń przekazuje nauczycielowi informację o niepokojących zachowaniach seksualnych, konieczne jest zapewnienie anonimowości w celu uniknięcia ewentualnych konsekwencji, które mogą być związane z przemocą skierowaną wobec tego ucznia przez uczniów, którzy brali czynny udział w tego typu zachowaniach ▪ Wychowawca lub pedagog/ psycholog szkolny przeprowadza rozmowę z uczniem oraz informuje o zaistniałym zdarzeniu rodziców ucznia. ▪ Jeżeli przeprowadzenie rozmowy z uczniem nie jest wystarczające dla zmiany jego zachowań, wychowawca, pedagog lub psycholog szkolny przekazuje rodzicom informację o zachowaniu ich dziecka, zobowiązując ich jednocześnie do szczególnego nadzoru nad nim • Wychowawca może wezwać rodziców/opiekunów prawnych ucznia do szkoły i przeprowadzić rozmowę z uczniem w ich obecności oraz ustalić z nimi dalsze wspólne postępowanie z dzieckiem. • W sytuacji, kiedy rodzice odmawiają współpracy lub nie reagują na wezwanie do pojawienia się w szkole oraz gdy szkoła wykorzysta dostępne jej metody oddziaływań wychowawczych i nie przynoszą one spodziewanych efektów, a zachowanie ucznia wskazuje na znaczny stopień demoralizacji (np. uprawianie nierządu), dyrektor szkoły pisemnie powiadamia o zaistniałej sytuacji Sąd Rejonowy Wydział Rodzinny i Nieletnich lub Policję – Wydział ds. Nieletnich. • Gdy zachowanie ucznia może świadczyć o popełnieniu przez niego przestępstwa (np. gwałtu), pedagog/psycholog szkolny w porozumieniu z dyrektorem szkoły po uprzednim powiadomieniu o zajściu rodziców/opiekunów ucznia, zawiadamia najbliższą jednostkę Policji, która dalej postępuje zgodnie ze swoimi procedurami. Pedagog/psycholog szkolny całe zdarzenie dokumentuje, sporządzając możliwie dokładną notatkę. • Jeżeli postępowanie świadczące o demoralizacji przejawia uczeń, który ukończył 18 lat, a nie jest to udział w działalności grup przestępczych, czy popełnienie przestępstwa, to postępowanie nauczyciela powinno być określone przez statut i/lub regulamin szkoły. • W przypadku uzyskania informacji o popełnieniu przez ucznia, który ukończył 17 lat, przestępstwa ściganego z urzędu lub jego udziału w działalności grup przestępczych, zgodnie z art. 304 § 2 kodeksu karnego, dyrektor szkoły jako przedstawiciel instytucji jest obowiązany niezwłocznie zawiadomić o tym prokuratora lub Policję.

8. **Procedura postępowania w sytuacji wypadku ucznia w szkole.**

9.	SYTUACJA WYPADKU UCZNIĄ W SZKOLE
Cel	Zapewnienie profesjonalnych działań pracowników szkoły gwarantujących poszkodowanemu w wypadku w szkole uczniowi należyłą opiekę i niezbędną pomoc.

<p>Osoby odpowiedzialne za zarządzanie</p>	<p>Dyrektor lub wicedyrektor szkoły. W przypadku ich nieobecności – osoba upoważniona przez nich.</p>
<p>Sposób działania</p>	<p>Wypadek ucznia jest to nagłe zdarzenie wywołane przyczyną zewnętrzną, powodujące uraz lub śmierć, które nastąpiło w czasie pozostawiania ucznia pod opieką szkoły: na terenie szkoły lub poza jej terenem (w trakcie wycieczki lub wyjścia pod opieką nauczycieli).</p> <p>1. Udzielenie pierwszej pomocy przedmedycznej poszkodowanemu Pracownik szkoły, który powziął wiadomość o wypadku ucznia niezwłocznie zapewnia poszkodowanemu opiekę, w szczególności sprowadzając fachową pomoc medyczną, a w miarę możliwości udzielając poszkodowanemu pierwszej pomocy. Udzielenie pierwszej pomocy w wypadkach jest prawnym obowiązkiem każdego pracownika szkoły. Jej nieudzielenie, szczególnie w odniesieniu do osoby odpowiedzialnej za bezpieczeństwo ucznia, skutkuje sankcją karną. W sytuacji wypadku ucznia, nauczyciel przerywa lekcję, wyprowadzając uczniów z miejsca zagrożenia, jeżeli miejsce, w którym są lub będą prowadzone zajęcia może stwarzać zagrożenie dla bezpieczeństwa uczniów. Pracownik zobowiązany jest do niezwłocznego powiadomienia dyrektora szkoły o sytuacji.</p> <p>2. Obowiązek powiadamiania i zabezpieczenia miejsca zdarzenia O każdym wypadku zawiadamia się niezwłocznie: rodziców (opiekunów) poszkodowanego, pracownika szkoły odpowiedzialnego za bezpieczeństwo i higienę pracy, społecznego inspektora pracy, organ prowadzący szkołę lub placówkę oraz radę rodziców. O wypadku śmiertelnym, ciężkim i zbiorowym zawiadamia się niezwłocznie prokuratora i kuratora oświaty. O wypadku, do którego doszło w wyniku zatrucia, zawiadamia się niezwłocznie państwowego inspektora sanitarnego. Zawiadomień dokonuje dyrektor lub upoważniony przez niego pracownik szkoły. Fakt ten powiadamiający dokumentuje wpisem w dzienniku zajęć podając datę i godzinę powiadomienia rodziców / opiekunów prawnych ucznia o wypadku. Przy lekkich przypadkach (brak wyraźnych obrażeń – np. widoczne tylko lekkie zaczerwienienie, zadrapanie, lekkie skaleczenie), po udzieleniu pierwszej pomocy poszkodowanemu uczniowi, powiadamiający o zdarzeniu ustala z nim: potrzebę wezwania pogotowia ratunkowego lub potrzebę wcześniejszego przyjazdu rodzica/opiekuna prawnego i godzinę odbioru dziecka ze szkoły w dniu zdarzenia. Informację o powyższych ustaleniach powiadamiający zamieszcza również w dzienniku zajęć. W każdym trudniejszym przypadku (widoczne obrażenia, urazy, niepokojące objawy) dyrektor lub upoważniona osoba wzywa pogotowie ratunkowe. W przypadku stwierdzenia przez lekarza potrzeby pobytu ucznia w szpitalu, należy zapewnić uczniowi opiekę w drodze do szpitala. Jeżeli wypadek został spowodowany niesprawnością techniczną pomieszczenia lub urządzeń, miejsce wypadku pozostawia się nienaruszone. Dyrektor zabezpiecza je do czasu dokonania oględzin lub wykonania szkicu przez zespół powypadkowy. Jeżeli wypadek zdarzył się w czasie wyjścia, imprezy organizowanej poza terenem szkoły, wszystkie stosowne decyzje podejmuje opiekun grupy/kierownik wycieczki i odpowiada za nie. Do czasu rozpoczęcia pracy przez zespół powypadkowy dyrektor zabezpiecza miejsce wypadku w sposób wykluczający dopuszczenie osób niepowołanych. Jeżeli czynności związanych z zabezpieczeniem miejsca wypadku nie może wykonać dyrektor, wykonuje je upoważniony przez dyrektora pracownik szkoły.</p> <p>3. Zespół powypadkowy Dyrektor szkoły powołuje zespół powypadkowy. W jego skład wchodzi z zasady pracownik odpowiedzialny za służby bezpieczeństwo i higienę pracy. Jeżeli w składzie zespołu nie może uczestniczyć pracownik służby BHP, w skład zespołu wchodzi dyrektor szkoły. W składzie zespołu może uczestniczyć przedstawiciel organu prowadzącego, kuratora oświaty lub rady rodziców. Przewodniczącym zespołu jest pracownik odpowiedzialny za BHP w szkole, a jeżeli nie ma go w składzie zespołu – przewodniczącym zespołu</p>

spośród pracowników szkoły wyznacza dyrektor.

4. Postępowanie powypadkowe Zespół powypadkowy:

- przeprowadza postępowanie powypadkowe i sporządza dokumentację powypadkową
- rozmawia z uczniem (w obecności rodzica/opiekuna prawnego lub wychowawcy/pedagoga/psychologa szkolnego) i sporządza protokół przesłuchania
- rozmawia ze świadkami wypadku i sporządza protokoły przesłuchania; jeżeli świadkami są uczniowie - przesłuchanie odbywa się w obecności wychowawcy lub pedagoga/psychologa szkolnego, a protokół przesłuchania odczytuje się w obecności ucznia - świadka i jego rodziców/opiekunów prawnych
- sporządza szkic lub fotografię miejsca wypadku
- uzyskuje pisemne oświadczenie nauczyciela, pod opieką którego uczeń przebywał w czasie, gdy zdarzył się wypadek
- uzyskuje opinię lekarską z opisem doznanych obrażeń i określeniem rodzaju wypadku
- sporządza protokół powypadkowy nie później niż w ciągu 21 dni od daty uzyskania zawiadomienia o wypadku – protokół powypadkowy podpisują członkowie zespołu oraz dyrektor szkoły.

Przekroczenie 21 dniowego terminu może nastąpić w przypadku, gdy wystąpią uzasadnione przeszkody lub trudności uniemożliwiające sporządzenie protokołu w wyznaczonym terminie. W sprawach spornych rozstrzygające jest stanowisko przewodniczącego zespołu.

Członek zespołu, który nie zgadza się ze stanowiskiem przewodniczącego, może złożyć zdanie odrębne, które odnotowuje się w protokole powypadkowym. Protokół powypadkowy podpisują członkowie zespołu oraz dyrektor szkoły. Jeżeli do treści protokołu powypadkowego nie zostały zgłoszone zastrzeżenia przez rodziców/opiekunów prawnych ucznia poszkodowanego postępowanie powypadkowe uznaje się za zakończone. Protokół powypadkowy sporządza się w trzech egzemplarzach dla: poszkodowanego, szkoły, która przechowuje go w dokumentacji powypadkowej wypadku ucznia oraz dla organu prowadzącego lub kuratora oświaty (na żądanie).

Z treścią protokołu powypadkowego i innymi materiałami postępowania powypadkowego zaznajamia się: poszkodowanego pełnoletniego i rodziców (opiekunów) poszkodowanego małoletniego. Jeżeli poszkodowany pełnoletni zmarł lub nie pozwala mu na to stan zdrowia, z materiałami postępowania powypadkowego zaznajamia się jego rodziców (opiekunów). Protokół powypadkowy doręcza się osobom uprawnionym do zaznajomienia się z materiałami postępowania powypadkowego.

5. Składanie zastrzeżeń do protokołu powypadkowego

W ciągu 7 dni od dnia doręczenia protokołu powypadkowego osoby, którym doręczono protokół, mogą złożyć zastrzeżenia do ustaleń protokołu (są o tym informowani przy odbieraniu protokołu). Zastrzeżenia składa się przewodniczącemu zespołu: ustnie i wtedy przewodniczący wpisuje je do protokołu lub na piśmie. Zastrzeżenia mogą dotyczyć w szczególności: niewykorzystania wszystkich środków dowodowych niezbędnych dla ustalenia stanu faktycznego, sprzeczności istotnych ustaleń protokołu z zebrany materiał dowodowy. Zastrzeżenia rozpatruje organ prowadzący szkołę. Po rozpatrzeniu zastrzeżeń organ prowadzący szkołę może: zlecić dotychczasowemu zespołowi wyjaśnienie ustaleń protokołu lub przeprowadzenie określonych czynności dowodowych, powołać nowy zespół celem ponownego przeprowadzenia postępowania powypadkowego.

6. Dokumentacja

Dyrektor szkoły prowadzi rejestr wypadków. Dyrektor wskazuje prawidłowe zachowania i odstępstwa od niniejszej procedury, informuje o wnioskach i podjętych działaniach profilaktycznych zmierzających do zapobiegania analogicznym wypadkom.

9. Procedura postępowania na wypadek popełnienia przez ucznia czynu karalnego.

10.	POPEŁNIENIE PRZEZ UCZNIĄ CZYNU KARALNEGO
Cel	Zapewnienie bezpieczeństwa fizycznego w szkole na wypadek popełnienia przez ucznia czynu karalnego oraz udzielenie pomocy uczniowi – sprawcy czynu karalnego.
Osoby odpowiedzialne za zarządzanie	Dyrektor lub wicedyrektor szkoły, osoba wyznaczona w przypadku nieobecności w/w.
Podstawy uruchomienia działań	<p>Przypadek dotyczy czynów zabronionych przez ustawę o postępowaniu w sprawach nieletnich rozumianych jako przestępstwo, przestępstwo skarbowe albo wykroczenie określone w artykułach:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ art. 50a – posiadanie noża, maczety lub innego podobnie niebezpiecznego przedmiotu w miejscu publicznym, ▪ art. 51 – zakłócenie spokoju lub porządku publicznego, ▪ art. 69 – umyślne niszczenie, uszkodzanie, usuwanie znaków, ▪ art. 74 – niszczenie, uszkodzanie, usuwanie znaków ostrzegawczych, ▪ art. 76 – rzucanie przedmiotami w pojazd mechaniczny, ▪ art. 85 – samowolne ustawianie, niszczenie, uszkodzanie znaków, ▪ art. 87 – prowadzenie pojazdu w stanie po użyciu alkoholu, ▪ art. 119 – kradzież lub przywłaszczenie, ▪ art. 122 – paserstwo czyli nabycie mienia, wiedząc o tym, że pochodzi ono z kradzieży, ▪ art. 124 – niszczenie lub uszkodzanie cudzej rzeczy, ▪ art. 133 – spekulacja biletami, tzw. konik, ▪ art. 143 – utrudnianie lub uniemożliwianie korzystania z urządzeń użytku publicznego.
Sposób działania	<ul style="list-style-type: none"> • Osoba będąca świadkiem/dostrzegła zagrożenie zobowiązania jest do powiadomienia dyrektora szkoły. • Dyrektor szkoły odpowiada za ustalenie okoliczności czynu i ewentualnych świadków zdarzenia • W przypadku, gdy sprawca jest znany i przebywa na terenie szkoły, wyznaczone przez niego osoby winny zatrzymać i przekazać go dyrektorowi szkoły lub pedagogowi/psychologowi szkolnemu pod opiekę. • Dyrektor szkoły winien powiadomić rodziców ucznia o zaistniałym przypadku. • Dyrektor szkoły jest zobowiązany do niezwłocznego powiadomienia Policji w przypadku, gdy sprawa jest poważna (np. rozbój, uszkodzenie ciała, itp.) lub w przypadku, gdy nieletni sprawca nie jest uczniem szkoły i jego tożsamość jest nieznaną. Do jego obowiązków należy także zabezpieczenie ewentualnych dowodów lub przedmiotów pochodzących z przestępstwa i przekazanie ich Policji.

10. Procedura postępowania na wypadek ucznia będącego ofiarą czynu karalnego.

11.	PRZYPADEK UCZNIA BĘDĄCEGO OFIARĄ CZYNU KARALNEGO
Cel	Zapewnienie bezpieczeństwa fizycznego w szkole na wypadek zidentyfikowania w szkole ucznia będącego ofiarą czynu karalnego ucznia oraz udzielenie pomocy uczniowi - ofierze czynu karalnego.
Osoby odpowiedzialne za zarządzanie	Dyrektor lub wicedyrektor szkoły. W przypadku ich nieobecności – osoba przez nich upoważniona.
Podstawy uruchomienia działań	Sytuacja, w której uczeń stał się ofiarą czynu karalnego zabronionego przez ustawę o postępowaniu w sprawach nieletnich.
Sposób działania	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Osoba będąca świadkiem, która dostrzegła zagrożenie, winna udzielić ofierze czynu karalnego pierwszej pomocy (przedmedycznej), bądź zapewnić jej udzielenie poprzez wezwanie lekarza, w przypadku kiedy ofiara doznała obrażeń. Następnie świadek powinien powiadomić o sytuacji dyrektora szkoły. ▪ Obowiązkiem dyrektora szkoły jest niezwłoczne powiadomienie rodziców/opiekunów prawnych ucznia - ofiary czynu karalnego. ▪ Następnie dyrektor szkoły winien niezwłocznie wezwać Policję, szczególnie w przypadku, kiedy istnieje konieczność profesjonalnego zabezpieczenia śladów przestępstwa, ustalenia okoliczności i ewentualnych świadków zdarzenia. ▪ W dalszej kolejności ofiara czynu karalnego powinna otrzymać pomoc, wsparcie psychologiczne.

11. Procedury na wypadek wystąpienia zagrożeń bezpieczeństwa cyfrowego.

12.	DOSTĘP DO TREŚCI SZKODLIWYCH, NIEPOŻĄDANYCH I NIELEGALNYCH
Podstawy prawne uruchomienia procedury	Kodeks Karny, Statut szkoły, Regulamin szkoły
Rodzaj zagrożenia objętego procedurą	Zagrożenie łatwym dostępem do treści szkodliwych, niedozwolonych, nielegalnych i niebezpiecznych dla zdrowia (pornografia, treści obrazujące przemoc i promujące działania szkodliwe dla zdrowia i życia dzieci, popularyzujące ideologię faszystowską i działalność niezgodną z prawem, nawoływanie do samookaleczeń i samobójstw, korzystania z narkotyków; niebezpieczeństwo werbunku dzieci i młodzieży do organizacji nielegalnych i terrorystycznych)
Telefony/kontakty alarmowe krajowe	Zgłaszanie nielegalnych treści: dyzurnet.pl, tel. 801 615 005, Policja 997
SPOSÓB POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU WYSTĄPIENIA ZAGROŻENIA	

<p>Opis okoliczności, analiza, zabezpieczenie dowodów</p>	<p>Reakcja szkoły w przypadku pozyskania wiedzy o wystąpieniu zagrożenia będzie zależna od tego, czy: (1) treści te można bezpośrednio powiązać z uczniami danej szkoły, czy też (2) treści nielegalne lub szkodliwe nie mają związku z uczniami danej szkoły, lecz wymagają kontaktu szkoły z odpowiednimi służbami.</p> <p>W pierwszej kolejności należy zabezpieczyć dowody w formie elektronicznej (pliki z treściami niedozwolonymi, zapisy rozmów w komunikatorach, e-maile, zrzuty ekranu), znalezione w Internecie lub w komputerze dziecka. Zabezpieczenie dowodów jest zadaniem rodziców lub opiekunów prawnych dziecka, w czynnościach tych może wspomagać ich przedstawiciel szkoły posiadający odpowiednie kompetencje techniczne. W przypadku sytuacji (1) rozwiązanie leży po stronie szkoły, zaś (2) należy rozważyć zgłoszenie incydentu na Policję oraz zgłosić go do serwisu Dyżurnet (dyzurnet.pl).</p>
<p>Identyfikacja sprawcy(-ów)</p>	<p>W identyfikacji sprawców kluczowe znaczenie odgrywać będą zgromadzone dowody. W procesie udostępniania nielegalnych i szkodliwych treści małoletnim występują na ogół: twórca treści (np. pornografii) oraz osoby, która udostępniły je dziecku. Często osobami tymi są rówieśnicy – uczniowie tej samej szkoły czy klasy, dzieci sąsiadów. Konieczne jest poinformowanie wszystkich rodziców lub opiekunów dzieci uczestniczących w zdarzeniu o sytuacji i roli ich dzieci.</p>
<p>Działania wobec sprawców zdarzenia ze szkoły/ spoza szkoły</p>	<p>W przypadku udostępniania (szerowania, dzielenia się) treści opisanych wcześniej jako szkodliwych/ niedozwolonych/nielegalnych i niebezpiecznych dla zdrowia przez ucznia należy przeprowadzić z nim rozmowę na temat jego postępowania i w jej trakcie uzmysłowić mu szkodliwość prowadzonych przez niego działań. Działania szkoły powinny koncentrować się jednak na aktywnościach wychowawczych.</p> <p>W przypadku upowszechniania przez sprawców treści nielegalnych (np. pornografii dziecięcej) należy złożyć zawiadomienie o zdarzeniu na Policję.</p>
<p>Aktywności wobec ofiar zdarzenia</p>	<p>Dzieci - ofiary i świadków zdarzenia – należy od pierwszego etapu interwencji - otoczyć opieką psychologiczno-pedagogiczną. Rozmowa z dzieckiem powinna się odbywać w warunkach jego komfortu psychicznego, z poszanowaniem poufności i podmiotowości ucznia ze względu na fakt, iż kontakt z treściami nielegalnymi może mieć bardzo szkodliwy wpływ na jego psychikę. W jej trakcie należy ustalić okoliczności uzyskania przez ofiarę dostępu do ww. treści.</p> <p>Należy koniecznie powiadomić ich rodziców lub opiekunów prawnych o zdarzeniu i uzgodnić z nimi podejmowane działania i formy wsparcia dziecka. Działania szkoły w takich przypadkach powinna cechować poufność i empatia w kontaktach z wszystkimi uczestnikami zdarzenia oraz udzielającymi wsparcia.</p> <p>W przypadku kontaktu dziecka z treściami szkodliwymi należy dokładnie zbadać sposób, w jaki nastąpił kontakt dziecka z nimi.</p> <p>Poszukiwanie przez dziecko tego typu treści w sieci lub podsuszanie ich dziecku przez innych może być oznaką niepokojących incydentów ze świata rzeczywistego. Np. kontakty z osobami handlującymi narkotykami czy proces rekrutacji do sekty lub innej niebezpiecznej grupy.</p>
<p>Aktywności wobec świadków</p>	<p>W przypadku, gdy informacja na temat zdarzenia dotrze do środowiska rówieśniczego ofiary – w klasie, czy szkole, wskazane jest podjęcie działań edukacyjnych i wychowawczych.</p>
<p>Współpraca z Policją i sądami rodzinnymi</p>	<p>W przypadku naruszenia prawa np. rozpowszechniania materiałów pornograficznych z udziałem nieletniego lub prób uwiedzenia małoletniego w wieku do 15 lat przez osobę dorosłą należy – w porozumieniu z rodzicami dziecka - niezwłocznie powiadomić Policję</p>
<p>Współpraca ze służbami i placówkami specjalistycznymi</p>	<p>Kontakt z treściami szkodliwymi lub niebezpiecznymi może wywołać potrzebę skorzystania przez ofiarę ze specjalistycznej opieki psychologicznej. Decyzja o takim kontakcie i skierowaniu na terapię musi zostać podjęta w porozumieniu z rodzicami/opiekunami prawnymi dziecka.</p>

12. Cyberprzemoc – procedura reagowania

13.	CYBERPRZEMOC
Podstawy prawne uruchomienia procedury	Kodeks Karny, Statut szkoły, Regulamin szkoły
Rodzaj zagrożenia objętego procedurą	Cyberprzemoc – przemoc z użyciem technologii informacyjnych i komunikacyjnych, głównie Internetu oraz telefonów komórkowych. Podstawowe formy zjawiska to nękanie, straszenie, szantażowanie z użyciem sieci, publikowanie lub rozsyłanie os mieszkających, kompromitujących informacji, zdjęć , filmów z użyciem sieci oraz podszywanie się w sieci pod kogoś wbrew jego woli. Do działań określanych mianem cyberprzemocy wykorzystywane są głównie: poczta elektroniczna, czaty, komunikatory, strony internetowe, blogi, media społecznościowe, grupy dyskusyjne, SMS i MMS
Telefony alarmowe krajowe i lokalne	Dziecięcya Telefon Zaufania Rzecznika Praw Dziecka 800 12 12 12 Telefon Zaufania dla Dzieci i Młodzieży - 116 111, https://11611.pl/ Telefon dla Rodziców i Nauczycieli w sprawie Bezpieczeństwa Dzieci – 800 100 100, https://800100100.pl/ Zgłaszanie nielegalnych treści: dyzurnet.pl, dyzurnet@dyzurnet.pl, 810 615 005.
SPOSÓB POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU WYSTĄPIENIA ZAGROŻENIA	
Przyjęcie zgłoszenia i ustalenie okoliczności zdarzenia	<p>Przypadek cyberprzemocy może zostać ujawniony przez ofiarę, świadka (np. innego ucznia, nauczyciela, rodzica) lub osobę bliską ofierze (np. rodzice, rodzeństwo, przyjaciele). W każdym przypadku należy ze spokojem wysłuchać osoby zgłaszającej i okazać jej wsparcie. Podziękować za zaufanie i zgłoszenie tej sprawy.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Jeśli zgłaszającym jest ofiara cyberprzemocy, podejmując działania przede wszystkim należy okazać wsparcie, z zachowaniem jej podmiotowości i poszanowaniem jej uczuć. Potwierdzić , że ujawnienie przemocy jest dobrą decyzją. Taką rozmowę należy przeprowadzić w miejscu bezpiecznym, zapewniającym ofierze intymność . Nie należy podejmować kroków, które mogłyby prowadzić do powtórnej wiktyimizacji czy wzbudzić podejrzenia sprawcy (np. wywoływać ucznia z lekcji do dyrekcji). ▪ Jeśli osobą zgłaszającą nie jest ofiara, na początku prosimy o opis sytuacji, także z zachowaniem podmiotowości i poszanowaniem uczuć osoby zgłaszającej (np. strach przed byciem kapusiem, obawa o własne bezpieczeństwo). <p>W każdej sytuacji w trakcie ustalania okoliczności trzeba ustalić charakter zdarzenia (rozmiar i rangę szkody, jednorazowość /powtarzalność). Realizując procedurę należy unikać działań, kto re mogłyby wtórnie stygmatyzować ofiarę lub sprawcę, np.: wywoływanie uczniów z lekcji, konfrontowanie ofiary i sprawcy, niewspółmierna kara, wytykanie palcami, etc. Trzeba dokonać oceny, czy zdarzenie wyczerpuje znamiona cyberprzemocy, czy jest np. niezbyt udanym żartem (wtedy trzeba podjąć działania profilaktyczne mające na celu nie dopuszczenie do eskalacji tego typu zachowań w stronę cyberprzemocy).</p>
Opis okoliczności, analiza, zabezpieczenie dowodów	Należy zabezpieczyć wszystkie dowody związane z aktem cyberprzemocy (np. zrobić kopię materiałów, zanotować datę i czas otrzymania materiałów, dane nadawcy, adresy stron www, historię połączeń , etc.). W trakcie zbierania materiałów należy zadbać o bezpieczeństwo osób zaangażowanych w problem.

Identyfikacja sprawcy(-ów)	<p>Identyfikacja sprawcy(o w) często jest możliwa dzięki zebranych materiałom – wynikom rozmów z osobą zgłaszającą, z ofiarą, analizie zebranych materiałów. Ofiara często domyśla się, kto stosuje wobec niego cyberprzemoc.</p> <p>Jeśli ustalenie sprawcy nie jest możliwe, a w ocenie kadry pedagogicznej jest to konieczne, należy skontaktować się z Policją.</p> <p>Bezwzględnie należy zgłosić rozpowszechnianie nagich zdjęć osób poniżej 18 roku życia (art. 202 par. 3 KK)</p>
Aktywności wobec sprawców zdarzenia ze szkoły/spoza szkoły	<p>Gdy sprawca cyberprzemocy jest znany i jest on uczniem szkoły, pedagog szkolny powinien przeprowadzić z nim rozmowę o jego zachowaniu. Rozmowa taka ma służyć ustaleniu okoliczności zdarzenia, jego wspólnej analizie (w tym np. przyjrzeniu się przyczynom), a także próbie rozwiązania sytuacji konfliktowej (w tym sposobów zadośćuczynienia ofiarom cyberprzemocy).</p> <p>Cyberprzemoc powinna podlegać sankcjom określonym w wewnętrznych przepisach szkoły (m. in. w statucie, kontrakcie, regulaminie). Szkoła może tu stosować konsekwencje przewidziane dla sytuacji „tradycyjnej” przemocy. Warto jednak rozszerzyć repertuar dostępnych środków, np. o czasowy zakaz korzystania ze szkolnej pracowni komputerowej w czasie wolnym i przynoszenia do szkoły akcesoriów elektronicznych (PSP, mp3) itp.</p>
Aktywności wobec ofiar zdarzenia	<p>W pierwszej kolejności należy udzielić wsparcia ofierze. Musi się ona czuć bezpieczna i zaopiekowana przez dorosłych. Na poczucie bezpieczeństwa dziecka wpływa fakt, że wie ono, iż szkoła podejmuje kroki w celu rozwiązania problemu.</p> <p>Podczas rozmowy z uczniem – ofiarą cyberprzemocy – należy zapewnić go, że nie jest winny zaistniałej sytuacji oraz że nikt nie ma prawa zachowywać się w ten sposób wobec niego, a także podkreślić, że dobrze zrobił ujawniając sytuację. Należy okazać zrozumienie dla jego uczuć, w tym trudności z ujawnieniem okoliczności wydarzenia, strachu, wstydu. Trzeba podkreślić, że szkoła nie toleruje przemocy i że zostaną podjęte odpowiednie procedury interwencyjne. Należy poinformować ucznia o krokach, jakie może podjąć szkoła i sposobach, w jaki może zapewnić mu bezpieczeństwo.</p> <p>Należy pomóc ofierze (rodzicom ofiary) w zabezpieczeniu dowodów (to może być dla niej zadanie trudne zarówno ze względów technicznych, jak i emocjonalnych), zerwaniu kontaktu ze sprawcą, zadbaniu o podstawowe zasady bezpieczeństwa on-line (np. nieudostępnianie swoich danych kontaktowych, kształtowanie swojego wizerunku etc).</p> <p>Pomoc ofierze nie może kończyć się w momencie zakończenia procedury. Warto monitorować sytuację, „czuwać” nad jej bezpieczeństwem, np. zwracać uwagę czy nie są podejmowane wobec niej dalsze działania przemocowe, obserwować, jak sobie radzi w grupie po ujawnionym incydencie cyberprzemocy.</p> <p>W działania wobec ofiary należy także włączyć rodziców/opiekunów ofiary – trzeba na bieżąco ich informować o sytuacji, pamiętając przy tym o podmiotowym traktowaniu dziecka – mówiąc mu o tym i starając się uzyskać jego akceptację dla udziału rodziców. Jeśli dziecko nie wyrazi zgody, należy omówić z nim jego obawy, a jeśli to nie pomaga powołać się na obowiązujące nas zasady i przekazać informację rodzicom.</p> <p>W trakcie rozmowy z dzieckiem i/lub jego rodzicami/opiekunami, jeśli jest to wskazane, można zaproponować pomoc specjalisty (np. psycholog szkolny, poradnia psychologiczno-pedagogiczna) oraz przekazać informację o możliwości zgłoszenia sprawy Policji.</p>
Aktywności wobec świadków	<p>Należy zadbać o bezpieczeństwo świadków zdarzenia, zwłaszcza, jeśli byli oni osobami ujawniającymi cyberprzemoc. W trakcie rozmowy ze świadkami należy okazać zrozumienie i empatię dla ich uczuć – obawy przed przypięciem łatki „donosiciela”, strachu przed staniem się kolejną ofiarą sprawcy itp.</p>

<p>Współpraca z Policją i sądami rodzinnymi</p>	<p>Samo wystąpienie zjawiska cyberprzemocy nie jest jednoznaczne z koniecznością zaangażowania Policji i sądu rodzinnego – procedura powinna umożliwiać rozwiązanie sytuacji problemowej na poziomie pracy wychowawczej szkoły. Szkoła powinna powiadomić odpowiednie służby (np. sąd rodzinny), gdy wykorzysta wszystkie dostępne jej środki wychowawcze (rozmowa z rodzicami, konsekwencje z statutu i/lub regulaminu wobec ucznia) i interwencje pedagogiczne, a ich zastosowanie nie przynosi pożądanych rezultatów (np. nie ma zmian postawy ucznia). Kontakt z Policją wymagają wszelkie sytuacje, w których zostało naruszone prawo (np. groźby karalne, świadome publikowanie nielegalnych treści, rozpowszechnianie nagich zdjęć z udziałem małoletnich). Za zgłoszenie powinien odpowiadać dyrektor szkoły.</p>
<p>Współpraca z dostawcami Internetu i operatorami telekomunikacyjnymi</p>	<p>Kontakt z dostawcą usługi może być wskazany w celu usunięcia z sieci kompromitujących lub krzywdzących materiałów. Do podjęcia takiego działania zobowiązuje administratora serwisu art. 14 Ustawy z dnia 18 lipca 2002 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną (Dz.U. z 2019 r. poz. 123).</p>

13. Naruszenia prywatności dotyczące nieodpowiedniego lub niezgodnego z prawem wykorzystania danych osobowych lub wizerunku dziecka i pracownika szkoły - procedura reagowania.

<p>14.</p>	<p>NARUSZENIA PRYWATNOŚCI DOTYCZĄCE NIEODPOWIEDNIEGO BĄDŹ NIEZGODNEGO Z PRAWEM WYKORZYSTANIA DANYCH OSOBOWYCH LUB WIZERUNKU DZIECKA I PRACOWNIKA SZKOŁY</p>
<p>Podstawy prawne uruchomienia procedury</p>	<p>Kodeks Karny (art. 190a), RODO</p>
<p>Rodzaj zagrożenia objętego procedurą</p>	<p>Zagrożenie to polega na naruszeniu prywatności dziecka lub pracownika szkoły poprzez nieodpowiednie lub niezgodne z prawem wykorzystanie danych osobowych lub wizerunku dziecka i pracownika szkoły. Należy zwrócić uwagę, iż podszywanie się pod inną osobę, wykorzystywanie jej wizerunku lub danych osobowych w celu wyrządzenia jej szkody osobistej lub majątkowej jest w świetle polskiego prawa przestępstwem. Najczęstszymi formami wyłudzenia lub kradzieży danych jest przejęcie profilu na portalu społecznościowym w celu dyskredytacji lub naruszenia dobrego wizerunku ofiary (np. publikacja zdjęć intymnych bądź fotomontaż), szantażu (w celu uzyskania korzyści finansowych w zamian za niepublikowanie zdjęć bądź treści naruszających dobry wizerunek ofiary), dokonania zakupów i innych transakcji finansowych (np. w sklepach internetowych na koszt ofiary) Często naruszenia prywatności łączy się z cyberprzemocą.</p>
<p>SPOSÓB POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU WYSTĄPIENIA ZAGROŻENIA</p>	
<p>Przyjęcie zgłoszenia i ustalenie okoliczności zdarzenia</p>	<p>Gdy sprawcą jest uczeń - kolega ofiary ze szkoły czy klasy, uczniowie lub rodzice winni skontaktować się z dyrektorem szkoły, wychowawcą lub Szkolnym Mentorem Bezpieczeństwa Cyfrowego. W przypadku, gdy do naruszenia prywatności poprzez kradzież, wyłudzenie danych osobowych wykorzystanie wizerunku dziecka dochodzi ze strony dorosłych osób trzecich, rodzice winni skontaktować się bezpośrednio z Policją i powiadomić o tym szkołę (zgodnie z Kodeksem Karnym ściganie następuje tu na wniosek pokrzywdzonego). Istotne dla ścigania sprawcy będzie uzyskanie dowodów, że sprawca zmierzał do wyrządzenia ofierze szkody majątkowej lub osobistej.</p>

<p>Opis okoliczności, analiza, zabezpieczenie dowodów</p>	<p>W pierwszej kolejności należy zabezpieczyć dowody nieodpowiedniego lub niezgodnego z prawem działania - w formie elektronicznej (e-mail, zrzut ekranu, konwersacja w komunikatorze lub sms). Równolegle należy dokonać zmian tych danych identyfikujących, które zależą od ofiary, tj. haseł i loginów lub kodów dostępu do platform i portali internetowych, tak aby uniemożliwić kontynuację procederu naruszania prywatności - w działaniu tym ucznia powinna wspierać osoba dorosła. Jeśli wykradzione dane zostały wykorzystane w celu naruszenia dobrego wizerunku ofiary, bądź w innych celach niezgodnych z prawem należy dążyć do wyjaśnienia tych działań i usunięcia ich skutków, także tych widocznych w Internecie. Likwidacja stron internetowych czy profili w portalach społecznościowych, która wymagać będzie interwencji w zebrane dowody musi odbywać się za zgodą Policji (o ile została powiadomiona). Szczególnej uwagi wymagają incydenty kradzieży tożsamości w celu posłużenia się nią np. podczas zakupu towarów <i>online</i> lub dokonania transakcji finansowych. W tym przypadku należy skontaktować się ze sklepem lub pożyczkodawcą i wyjaśnić charakter zdarzenia. O czynach niezgodnych z prawem należy powiadomić Policję.</p>
<p>Identyfikacja sprawcy(-ów)</p>	<p>W przypadku, gdy dowody jasno wskazują na konkretnego sprawcę oraz na spełnianie przesłanki, iż sprawca zmierzał do wyrządzenia ofierze szkody majątkowej lub osobistej należy je zabezpieczyć i przekazać Policji. W przypadku, gdy trudno to ustalić, identyfikacji dokonać winna Policja.</p> <p>W przypadku znanego sprawcy, który jednak nie działał z powyższych pobudek, szkoła powinna dążyć do rozwiązania problemu w ramach działań wychowawczo –profilaktycznych uzgodnionych z rodzicami.</p>
<p>Aktywności wobec sprawców zdarzenia ze szkoły/ spoza szkoły</p>	<p>Gdy sprawcą incydentu jest uczeń szkoły, należy wobec niego – w porozumieniu z rodzicami – podjąć działania profilaktyczne , zmierzające do uświadomienia nieodpowiedniego i nielegalnego charakteru czynów, jakich dokonał. Jednym z elementów takich działań powinno być zadośćuczynienie osobie poszkodowanej.</p> <p>Celem takich działań winno być nie tylko nabycie odpowiedniej wiedzy przez ucznia na temat wagi poszanowania prywatności w codziennym życiu, ale trwała zmiana jego postawy na akceptującą szacunek dla wizerunku i prywatności. Działania takie szkoła winna podjąć niezależnie od powiadomienia Policji/ sądu rodzinnego.</p> <p>Dyrekcja szkoły winna podjąć decyzje w sprawie powiadomienia o incydencie Policji, biorąc pod uwagę rodzaj czynu oraz wiek sprawcy, jego dotychczasowe zachowanie, postawę po odkryciu incydentu , opinie wychowawcy i pedagoga.</p> <p>Dobrym rozwiązaniem jest uzyskanie interpretacji prawnej radcy prawnego.</p>
<p>Aktywności wobec ofiar zdarzenia</p>	<p>Nieletnią ofiarę incydentów należy otoczyć – w porozumieniu z rodzicami/opiekunami prawnymi - opieką pedagogiczno-psychologiczną i powiadomić o działaniach podjętych w celu usunięcia skutków działania sprawcy (np. usunięcie z Internetu intymnych zdjęć ofiary, zablokowanie dostępu do konta w portalu społecznościowym). Jeśli kradzież tożsamości, bądź naruszenie dobrego wizerunku ofiary jest znane tylko jej i rodzicom, szkoła winna zapewnić poufność działań, tak aby informacje narażające ofiarę na naruszenie wizerunku nie były rozpowszechniane.</p>
<p>Aktywności wobec świadków</p>	<p>Gdy kradzież tożsamości, bądź naruszenie dobrego wizerunku ofiary jest znane szerszemu gronu uczniów szkoły, należy podjąć wobec nich działania wychowawcze, zwracające uwagę na negatywną ocenę naruszania wizerunku ucznia – koleżanki lub kolegi oraz odpowiedzialność prawną..</p>
<p>Współpraca z Policją i sądami rodzinnymi</p>	<p>Gdy naruszenie prywatności, czy wyłudzenie lub kradzież tożsamości skutkują wyrządzeniem ofierze szkody majątkowej lub osobistej, rodzice ucznia winni o tym powiadomić Policję.</p>
<p>Współpraca ze służbami placówkami specjalistycznymi</p>	<p>W przypadku konieczności podejmowania dalszych działań pomocowych wobec ofiary, można skierować ucznia, za zgodą i we współpracy z rodzicami/opiekunami prawnymi, do placówki specjalistycznej, np. terapeutycznej.</p>

14. Zagrożenia dla zdrowia dzieci w związku z nadmiernym korzystaniem z Internetu – procedura reagowania

15.	ZAGROŻENIA DLA ZDROWIA DZIECI W ZWIĄZKU Z NADMIERNYM KORZYSTANIEM Z INTERNETU
Podstawy prawne uruchomienia procedury	Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. - Prawo oświatowe
Rodzaj zagrożenia objętego procedurą (opis)	Infoholizm (siecioholizm) – nadmierne, obejmujące niekiedy niemal całą dobę korzystanie z zasobów Internetu i gier komputerowych (najczęściej sieciowych) i portali społecznościowych przez dzieci. Jego negatywne efekty polegają na pogarszaniu się stanu zdrowia fizycznego (np. choroby oczu, padaczka ekranowa, choroby kręgosłupa) i psychicznego (irytacja, rozdrażnienie, spadek sprawności psychofizycznej, a nawet depresja), zaniedbywaniu codziennych czynności, oraz osłabianiu relacji rodzinnych i społecznych.
SPOSÓB POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU WYSTĄPIENIA ZAGROŻENIA	
Przyjęcie zgłoszenia i ustalenie okoliczności zdarzenia	W przypadku nadmiernego korzystania z komputera lub podejrzenia infoholizmu konieczne jest podejmowanie działań pomocowych - głównie skierowanie ucznia, za zgodą i we współpracy z rodzicami/opiekunami prawnymi, do placówki specjalistycznej, np. terapeutycznej. Kluczowe są tutaj pozostałe objawy wskazane wyżej. Nauczyciele w szkole także powinni zainteresować się przypadkami dzieci nieangażujących się w życie klasy, a poświęcającymi wolne chwile na kontakt <i>online</i> lub przychodzącymi do szkoły po nieprzespanej nocy. Rzadziej zgłoszeń można się spodziewać od rówieśników dziecka nadmiernie korzystającego z sieci.
Opis okoliczności, analiza, zabezpieczenie dowodów	Reakcja szkoły powinna polegać w pierwszych krokach na ustaleniu skutków zdrowotnych i psychicznych, jakie nadmierne korzystanie z zasobów Internetu wywołało u dziecka (np. gorsze oceny w nauce, niedosypianie, niedojadanie, rezygnacja z dawnych zainteresowań, załamanie się relacji z rodziną czy rówieśnikami). Celem tych ustaleń jest wybór odpowiedniej ścieżki rozwiązywania problemu - z udziałem specjalistów (lekarzy, terapeutów) lub bez – wyłącznie w szkole.
Aktywności wobec ofiar zdarzenia	Osoba, której problem dotyczy, powinna zostać otoczona zindywidualizowaną opieką pedagoga/psychologa szkolnego. Pierwszym jej etapem będzie rozmowa (rozmowy) ze specjalistą, która pozwoli zdiagnozować poziom zagrożenia, określić przyczyny popadnięcia w nałóg (np. sytuacja domowa, brak sukcesów edukacyjnych w szkole, izolacja w środowisku rówieśniczym) i ukazać specyfikę przypadku. Każde dziecko, u którego podejrzewa się nałóg korzystania z Internetu powinno zostać profesjonalnie zdiagnozowane za zgodą rodziców/opiekunów prawnych przez psychologa szkolnego lub. Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną. Dziecku w trakcie wsparcia należy zapewnić komfort psychiczny - o jego sytuacji i specyfice uwarunkowań osobistych powinni zostać powiadomieni wszyscy uczący go i oceniający nauczyciele. Z rodzicami/opiekunami prawnymi dziecka należy omówić wspólne rozwiązania trudnej sytuacji. Tylko synergiczne współdziałanie rodziców i szkoły może zagwarantować powodzenie podejmowanych działań wspierających dziecko.
Aktywności wobec świadków	Jeśli świadkami problemu są rówieśnicy dziecka, należy im w rozmowie zwrócić uwagę na negatywne aspekty nadmiernego korzystania z zasobów Internetu oraz zaapelować o wsparcie dla dziecka dotkniętego problemem.

Współpraca ze służbami i placówkami specjalistycznymi	W przypadku zdiagnozowania przez psychologa uzależnienia od korzystania z zasobów Internetu dziecko powinno zostać skierowane we współpracy z rodzicami/opiekunami prawnymi, do placówki specjalistycznej oferującej program terapeutyczny.
--	---

15. **Nawiązywanie niebezpiecznych kontaktów w Internecie - uwodzenie, zagrożenie pedofilią – procedura reagowania**

16.	NAWIĄZYWANIE NIEBEZPIECZNYCH KONTAKTÓW W INTERNECIE - UWODZENIE, ZAGROŻENIE PEDOFILIĄ
Podstawy prawne uruchomienia procedury	Kodeks Karny, art. 200, 200a par 1 i 2, art. 286 par.1
Rodzaj zagrożenia objętego procedurą (opis)	Zagrożenie obejmuje kontakty osób dorosłych z małoletnimi w celu zainicjowania znajomości prowadzących do wyłudzenia poufnych informacji, nawiązania kontaktów seksualnych, skłonienia dziecka do zachowań niebezpiecznych dla jego zdrowia i życia lub wyłudzenia własności (np. danych, pieniędzy, cennych przedmiotów rodzinnych).
Telefony alarmowe krajowe	Telefon Zaufania dla Dzieci i Młodzieży - 116 111 , https://116111.pl/ Telefon dla Rodziców i Nauczycieli w sprawie Bezpieczeństwa Dzieci – 800 100 100 , https://800100100.pl/ Zgłaszanie nielegalnych treści: dyzurnet.pl, dyzurnet@dyzurnet.pl, 801 615 005
SPOSÓB POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU WYSTĄPIENIA ZAGROŻENIA	
Przyjęcie zgłoszenia i ustalenie okoliczności zdarzenia	Osobami najczęściej zgłaszającymi omawiany problem są rodzice/opiekunowie prawni dziecka lub osoby zajmujące się „poszukiwaniem pedofili”. W pierwszym przypadku informacja trafia najpierw do szkół, w drugim - na Policję. Zdarza się, że informacja uzyskiwana jest ze środowiska rówieśników ofiary. Kluczowe znaczenie w działaniach szkoły ma czas reakcji - szybkość przeciwdziałania zagrożeniu ze względu na niezwykle szkodliwe konsekwencje realizacji kontaktu <i>online</i> , przeradzającego się w zachowania w świecie rzeczywistym: uwiedzenie i wykorzystanie seksualne, kidnaping, a także wyłudzenie pieniędzy czy przedmiotów dużej wartości. W przypadkach niebezpiecznych kontaktów inicjowanych w Internecie może dochodzić do zagrożenia życia i zdrowia dziecka, szantażu i przymusu realizacji czynności seksualnych.
Opis okoliczności, analiza, zabezpieczenie dowodów	Należy zidentyfikować i zabezpieczyć w szkole, w formie elektronicznej dowody działania dorosłego sprawcy uwiedzenia (zapisy rozmów w komunikatorach, na portalach społecznościowych; zrzuty ekranowe, zdjęcia, wiadomości e-mail). Jednocześnie – bezzwłocznie - należy dokonać zawiadomienia na Policji o wystąpieniu zdarzenia.
Identyfikacja sprawcy(-ów)	Ze względu na bezpieczeństwo nie należy podejmować samodzielnych działań w celu dotarcia do sprawcy, lecz udzielać wszelkiego możliwego wsparcia organom ścigania, m.in. zabezpieczyć i przekazać zebrane dowody. Identyfikacja sprawcy wykracza poza kompetencje i możliwości szkoły w większości przypadków uwodzenia przez Internet.
Aktywności wobec sprawców ze szkoły/ spoza szkoły	Nie należy podejmować aktywności zmierzających bezpośrednio do kontaktu ze sprawcą. Zadaniem szkoły jest zebranie dowodów i opieka nad ofiarą i ew. świadkami.

Aktywności wobec ofiar zdarzenia	<p>W każdym przypadku próby nawiązania niebezpiecznego kontaktu – np. w celu werbunku do sekty lub grupy promującej niebezpieczne zachowania, a także werbunku do grupy terrorystycznej należy przed wszystkim zapewnić ofierze opiekę psychologiczną i poczucie bezpieczeństwa. Podobne wsparcie winno być udzielone w przypadku zaobserwowania antyzdrowotnych i zagrażających życiu zachowań uczniów (samookaleczenia, zażywanie substancji psychoaktywnych), bowiem zachowania te mogą być inicjowane i wzmacniane poprzez kontakty w Internecie. O możliwym związku takich zachowań dzieci z inspiracją w Internecie należy powiadomić rodziców.</p> <p>Pierwszą czynnością w ramach reakcji na zagrożenie jest otoczenie ofiary pomocą psychologiczno-pedagogiczną we współpracy szkoły z rodzicami/opiekunami prawnymi. W trakcie rozmowy z dzieckiem prowadzonej w warunkach komfortu psychicznego przez wychowawcę/pedagoga/psychologa/osobę ze szkoły, do której dziecko ma szczególne zaufanie, należy uzyskać wszelkie możliwe informacje o sprawcy i przekazać je Policji. Należy upewnić się, że kontakt ofiary ze sprawcą został przerwany, a dziecko odzyskało poczucie bezpieczeństwa. Towarzyszyć temu powinna analiza sytuacji domowej (rodzinnej) dziecka, w której tkwić może źródło poszukiwania kontaktów w Internecie. Dziecku należy udzielić profesjonalnej opieki terapeutycznej i/lub lekarskiej.</p> <p>Wszelkie działania szkoły wobec dziecka winny być uzgadniane z rodzicami/opiekunami prawnymi i inicjowane za ich zgodą.</p>
Aktywności wobec świadków	Jeżeli zgłaszającym zagrożenie był rówieśnik ofiary, należy docenić jego prospołeczną postawę.
Współpraca z Policją i sądami rodzinnymi	W przypadkach naruszenia prawa – szczególnie w przypadku uwiedzenia dziecka do lat 15 – obowiązkiem szkoły jest powiadomienie Policji lub sąd rodzinny
Współpraca ze służbami społecznymi i placówkami specjalistycznymi	W przypadkach uwiedzenia nieletnich przez osoby dorosłe rekomenduje się – w porozumieniu z rodzicami/opiekunami prawnymi – skierowanie ofiary na terapię do placówki specjalistycznej opieki psychologicznej.

16. **Seksting, prowokacyjne zachowania i aktywność seksualna jako źródło dochodu osób nieletnich – procedura reagowania**

17.	SEKSTING, PROWOKACYJNE ZACHOWANIA I AKTYWNOŚĆ SEKSUALNA JAKO ŹRÓDŁO DOCHODU OSÓB NIELETNICH
Podstawy prawne uruchomienia procedury	Kodeks Karny (art. 191a i 202)
Rodzaj zagrożenia objętego procedurą	Seksting to przesyłanie drogą elektroniczną w formie wiadomości MMS lub publikowanie np. na portalach (społecznościowych) prywatnych treści, głównie zdjęć, o kontekście seksualnym, erotycznym.
SPOSÓB POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU WYSTĄPIENIA ZAGROŻENIA	
Przyjęcie zgłoszenia i ustalenie okoliczności zdarzenia	Zgłoszeń przypadków sekstingu dokonują głównie rodzice lub opiekunowie prawni dziecka - ofiary. Czasami informacja dociera do szkoły bezpośrednio od ucznia lub z grona bliskich znajomych dziecka. W rzadkich wypadkach nauczyciele i inni pracownicy szkoły sami identyfikują takie zdarzenia w sieci. Delikatny charakter sprawy, a także odpowiedzialność karna sprawcy, wymagają zachowania daleko posuniętej dyskrecji i profesjonalnej reakcji. Niekiedy zgłoszenia dokonują

	ofiary lub osoby je znające.
Opis okoliczności, analiza, zabezpieczenie dowodów	<p>Wyróżniamy 3 podstawowe rodzaje sekstingu, które skutkują koniecznością realizacji zmodyfikowanych procedur reagowania:</p> <p>Rodzaj 1. Wymiana materiałów o charakterze seksualnym następuje tylko w ramach związku między dwojgiem rówieśników. Materiały nie uległy rozprzestrzenieniu dalej.</p> <p>Rodzaj 2. Materiały o charakterze seksualnym zostały rozesłane większej liczbie osób, jednak nie dochodzi do cyberprzemocy na tym tle. Młodzież traktuje materiał jako formę wyrażenia siebie.</p> <p>Rodzaj 3. Materiały zostały rozesłane większej liczbie osób w celu upokorzenia osoby na nich zaprezentowanej – lub zostają rozpowszechnione omyłkowo, jednak są zastosowane jako narzędzie cyberprzemocy.</p>
Identyfikacja sprawcy (-ów)	Identyfikacja sprawcy będzie możliwa przede wszystkim dzięki zabezpieczeniu dowodów - przesyłanych zdjęć, czy zrzutów ekranów portali, w których opublikowano zdjęcie(-a). Jako, że seksting jest karalny, skrupulatność i wiarygodność dokumentacji ma duże znaczenie. Należy przy tym przestrzegać zasad dyskrecji, szczególnie w środowisku rówieśniczym ofiary.
Aktywności wobec sprawców zdarzenia ze szkoły/ spoza szkoły	<p>Zidentyfikowani małoletni sprawcy sekstingu winni zostać wezwani do dyrekcji szkoły, gdzie zostaną im przedstawione dowody ich aktywności. Niezależnie od zakresu negatywnych zachowań i działań wszyscy sprawcy powinni otrzymać wsparcie pedagogiczne i psychologiczne. Konieczne są także rozmowy ze sprawcami w obecności ich rodziców zaproszonych do szkoły.</p> <p>Rodzaj 1. Dalsze działania poza zapewnieniem wsparcia i opieki psychologiczno-pedagogicznej nie są konieczne, jednak istotne jest pouczenie sprawców zdarzenia, że dalsze rozpowszechnianie materiałów może być nielegalne i będzie miało ostrzejsze konsekwencje, w tym prawne.</p> <p>Rodzaj 2. Niektóre tego typu materiały mogą zostać uznane za pornograficzne, w takim wypadku na dyrektorze placówki ciąży obowiązek zgłoszenia incydentu na Policję. Rozpowszechnianie materiałów pornograficznych z udziałem nieletnich jest przestępstwem ściganym z urzędu (art. 202 Kodeksu Karnego), dlatego też dyrektor placówki jest zobowiązany do zgłoszenia incydentu na Policję i/lub do sądu rodzinnego. Wszelkie działania wobec sprawców incydentu powinny być podejmowane w porozumieniu z ich rodzicami lub opiekunami prawnymi.</p> <p>Rodzaj 3. W sytuacji zaistnienia znamion cyberprzemocy, należy dodatkowo zastosować procedurę: Cyberprzemoc.</p>
Aktywności wobec ofiar zdarzenia	Pierwszą reakcją szkoły i rodziców, obok dokumentacji dowodów, winno być otoczenie opieką psychologiczno - pedagogiczną ofiary oraz zaproponowanie odpowiednich działań wychowawczych, w przypadku upublicznienia przypadku sekstingu w środowisku rówieśniczym. Rozmowa na temat identyfikacji potencjalnego sprawcy powinna być realizowana w warunkach komfortu psychicznego dla dziecka – ofiary sekstingu, z szacunkiem dla niego.
Aktywności wobec świadków	Jeśli przypadek sekstingu zostanie upowszechniony w środowisku rówieśniczym – np. poprzez media społecznościowe czy MMS do uczniów tej samej szkoły lub klasy lub publikację w portalu społecznościowym, należy podjąć działania wychowawcze, uświadamiające negatywne aspekty moralne sekstingu oraz narażanie się na dotkliwe kary.
Współpraca z Policją i sądami rodzinnymi	W przypadku publikacji lub upowszechniania zdjęć o charakterze pornografii dziecięcej (co jest wykroczeniem ściganym z urzędu) kierownictwo szkoły jest zobowiązane do powiadomienia o tym zdarzeniu Policji lub sądu rodzinnego.
Współpraca ze służbami społecznymi i placówkami specjalistycznymi	Kontakt ofiar z placówkami specjalistycznymi może okazać się konieczny w indywidualnych przypadkach. O skierowaniu do nich decyzję powinien podjąć psycholog/pedagog szkolny wspólnie z rodzicami/opiekunami prawnymi ofiary.

17. Bezkrytyczna wiara w treści zamieszczone w Internecie, nieumiejętność odróżnienia treści prawdziwych od nieprawdziwych, szkodliwość reklam – procedury reagowania

18.	BEZKRYTYCZNA WIARA W TREŚCI ZAMIESZCZONE W INTERNECIE, NIEUMIEJĘTNOŚĆ ODRÓŻNIENIA TREŚCI PRAWDZIWYCH OD NIEPRAWDZIWYCH, SZKODLIWOŚĆ REKLAM
Podstawy prawne uruchomienia procedury	Ustawa z 14 grudnia 2016 r. – prawo oświatowe
Rodzaj zagrożenia objętego procedurą (opis)	Brak umiejętności odróżniania informacji prawdziwych od nieprawdziwych publikowanych w Internecie, bezkrytyczne uznawanie za prawdę też publikowanych w forach internetowych, kierowanie się informacjami zawartymi w reklamach. Taka postawa dzieci prowadzić może do zagrożeń życia i zdrowia (np. stosowania wyniszczającej diety, samookaleczeń), skutkować rozczarowaniami i porażkami życiowymi (w efekcie korzystania z fałszywych informacji), utrudniać lub uniemożliwiać osiągnięcie dobrych wyników w edukacji (korzystanie z upraszczających i zawężających temat „ściąg” i „bryków”), a także utrwalenia się u ucznia ambiwalentnych postaw moralnych
SPOSÓB POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU WYSTĄPIENIA ZAGROŻENIA	
Przyjęcie zgłoszenia i ustalenie okoliczności zdarzenia	Uczniowie nie umiejący odróżniać prawdy od fałszu informacji publikowanych w Internecie winni być identyfikowani przez nauczycieli i wychowawców w trakcie lekcji wszystkich przedmiotów. Często taka postawa ujawnia się podczas przygotowania prac domowych i jest stosunkowo łatwa do zidentyfikowania przez oceniającego je nauczyciela.
Opis okoliczności, analiza, zabezpieczenie dowodów	Posługiwanie się nieprawdziwymi informacjami zaczerpniętymi z Internetu w procesie dydaktycznym – podczas lekcji lub w zadaniach domowych, każdorazowo winno być zauważone przez nauczyciela, przeanalizowane i sprostowane.
Aktywności wobec sprawców zdarzenia ze szkoły/ spoza szkoły	Wystarczającą reakcją jest opublikowanie sprostowania nieprawdziwych informacji i - w miarę możliwości – rozpowszechnienie ich w Internecie, w portalach o zbliżonej tematyce.
Aktywności wobec ofiar zdarzenia i świadków	Szkoła powinna prowadzić działania profilaktyczne - edukację medialną (informacyjną), np. w trakcie zajęć nieinformatycznych (np. historii, języka polskiego,) przez wszystkie lata nauki ucznia w szkole lub lekcji ukierunkowanych na zdobywanie przez dzieci i młodzież kompetencji informatycznych. Edukacja medialna może być prowadzona również na zajęciach pozalekcyjnych.

18. Łamanie prawa autorskiego – procedura reagowania

19.	ŁAMANIE PRAWA AUTORSKIEGO
Podstawy prawne uruchomienia procedury	Kodeks Karny

Rodzaj zagrożenia objętego procedurą (opis)	Ryzyko poniesienia odpowiedzialności cywilnej lub karnej z tytułu naruszenia prawa autorskiego albo negatywnych skutków pochopnego spełnienia nieuzasadnionych roszczeń (tzw. <i>copyright trolling</i>)
SPOSÓB POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU WYSTĄPIENIA ZAGROŻENIA	
Przyjęcie zgłoszenia i ustalenie okoliczności zdarzenia	<p>W zależności od okoliczności oraz zaawansowania problemu, w którym doszło do ujawnienia sprawy, zdarzenie może zostać zgłoszone w sposób nieformalny (ustnie, telefonicznie, pocztą elektroniczną, na zamkniętym lub publicznym forum internetowym, na piśmie w postaci wezwania podpisanego przez domniemanego uprawnionego lub jego pełnomocnika) lub formalny (w postaci doręczenia odpisu pozwu lub innego pisma urzędowego np. wezwania z Policji lub prokuratury). Przyjęcie zgłoszenia dokonane w sposób nieformalny powinno zaowocować powstaniem bardziej formalnego śladu, w postaci np. notatki służbowej, zakomunikowania przełożonemu itd. w zależności od wagi sprawy. Na wstępnym etapie należy przede wszystkim unikać wdawania się w argumentację, pochopnego przyznawania roszczeń lub spełniania żądań, piętnowania domniemych sprawców itd. bez ustalenia wszystkich okoliczności sprawy, w razie potrzeby w konsultacji z prawnikiem. Prawo autorskie jest regulacją skomplikowaną, a sądy decydują w sprawach o naruszenie praw autorskich często w bardzo odmienny sposób, dlatego w większości przypadków uzyskanie fachowej pomocy prawnej jest wysoce wskazane.</p> <p>Najczęstszym przypadkiem, w którym szkoła może zetknąć się z problemem naruszenia praw autorskich jest użycie materiałów prawnie chronionych na stronach internetowych szkoły, poza zakresem dozwolonego użytku, przez jej pracowników bądź uczniów. W przypadku naruszeń dokonanych przez uczniów szkoła nie może występować w roli sędziego - dochodzenie roszczeń należy pozostawić osobom uprawnionym. Szkoła powinna na każdym etapie skupić się na swojej roli edukacyjno-wychowawczej poprzez organizację lekcji na temat praw autorskich, zwracając przy tym uwagę, że powinny one rzeczowo i konkretnie informować, jakie czyny są dozwolone, a jakie zabronione prawem.</p>
Opis okoliczności, analiza, zabezpieczenie dowodów	<p>Należy zebrać informacje przede wszystkim o:</p> <ul style="list-style-type: none"> • osobie dokonującej zgłoszenia, czy jest do tego uprawniona (czy faktycznie przysługują jej prawa autorskie do danego utworu, czy posiada ważne pełnomocnictwo itd.) • wykorzystanym utworze (czy faktycznie jest chroniony przez prawo autorskie, w jakim zakresie został wykorzystany i czy zakres ten mieści się w zakresie posiadanych licencji lub dozwolonego użytku) <p>Należy zweryfikować wszystkie informacje podawane przez zgłaszającego lub inne osoby. Jeżeli np. powołuje się on na toczące się w sprawie postępowanie karne, należy podjąć kontakt z odpowiednimi służbami celem ustalenia, czy takie postępowanie faktycznie się toczy, czego dokładnie dotyczy i jaka jest w nim rola poszczególnych osób. Taki kontakt najlepiej przeprowadzać za pośrednictwem adwokata lub radcy prawnego.</p> <p>Należy sprawdzić, czy okoliczności podane w zgłoszeniu faktycznie miały miejsce i czy powoływane tam dowody nie zostały zmanipulowane.</p>
Identyfikacja sprawcy(-ów)	<p>Dochodzenie naruszeń praw autorskich realizowane jest, co do zasady, z inicjatywy samego uprawnionego przed sądami, a w przypadku naruszeń stanowiących przestępstwo dodatkowo zaangażowane mogą być Policja i prokuratura. Szkoła nie powinna wyręczać tych organów w ich rolach ani też wkraczać w ich kompetencje. Szkoła powinna skupić się na swojej roli wychowawczej i edukacyjnej, wykorzystując otrzymanie zgłoszenia rzekomego naruszenia do przekazania zaangażowanym osobom (a być może i wszystkim uczniom, nauczycielom i opiekunom) wiedzy na temat tego, jak faktycznie prawo reguluje tę konkretną sytuację.</p>

Aktywności wobec sprawców zdarzenia ze szkoły/ spoza szkoły	Zasadniczo o dochodzeniu roszczeń wobec sprawcy decyduje sam uprawniony (tzn. autor lub inna osoba, której przysługują prawa autorskie). Szkoła powinna natomiast podjąć działania o charakterze edukacyjno-wychowawczym, polegające na obszernym wyjaśnieniu, na czym polegało naruszenie oraz przekazaniu wiedzy, jak do naruszeń nie dopuścić w przyszłości.
Aktywności wobec ofiar zdarzenia	Jeżeli osobą, której prawa autorskie naruszono, jest uczeń należy rozważyć możliwość wystąpienia w roli mediatora, aby stosownie do okoliczności ułatwić stronom ugodowe lub inne kompromisowe zakończenie powstałego sporu. Np. w przypadku, gdy ofiarą jest osoba ze szkoły, autorytet szkoły może pomóc w skłonieniu sprawcy do zaprzestania naruszeń. Z kolei w przypadku, gdy ofiarą jest osoba spoza szkoły, szkoła może pomóc sprawcy w doprowadzeniu do zaniechania naruszeń i naprawienia ich skutków bez niepotrzebnej eskalacji sporu.
Aktywności wobec świadków	Stosownie do okoliczności, należy samodzielnie zebrać ich zeznania lub zadbać, aby zostały one zebrane przez uprawnione organy.
Współpraca z Policją i sądami rodzinnymi	Ponieważ, co do zasady dochodzenie roszczeń z tytułu naruszeń zależy od decyzji uprawnionego, to uprawniony musi samodzielnie zdecydować czy zawiadomić Policję lub składać powództwo. Stosownie do wskazanej wyżej roli mediatora, szkoła powinna zaangażować się natomiast przede wszystkim w ułatwianie zakończenia sporu bez takiej eskalacji.
Współpraca ze służbami społecznymi i placówkami specjalistycznymi	Warto rozważyć zorganizowanie szkoleń lub warsztatów z zakresu prawa autorskiego w intencji dla wszystkich zainteresowanych osób w szkole.
Współpraca z dostawcami Internetu i operatorami telekomunikacyjnymi	Zależnie od okoliczności, może być wskazana asysta sprawcy bądź ofiary przy kontakcie z tego typu podmiotami, np. w celu zablokowania dostępu do utworu umieszczonego w Internecie z naruszeniem prawa. Ponadto, stosownie do przepisów prawa, tego typu usługodawcy mogą zostać zobowiązani do przekazania szczegółów dotyczących naruszenia dokonanego z użyciem ich usług (do czego jednak może być potrzebne postanowienie sądowe).

19. Zagrożenia bezpieczeństwa technicznego sieci, komputerów i zasobów online – procedura reagowania

20.	ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA TECHNICZNEGO SIECI, KOMPUTERÓW I ZASOBÓW ONLINE
Podstawy prawne uruchomienia procedury	Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. - Prawo oświatowe Statut szkoły, Regulamin szkoły
Rodzaj zagrożenia objętego procedurą (opis)	Kategoria technicznych zagrożeń bezpieczeństwa cyfrowego obejmuje obecnie szerokie spectrum problemów: (1) ataki przez wirusy, robaki i trojany, (2) ataki na zasoby sieciowe (hakerstwo, spyware, crimeware, exploit, ataki słownikowe i back door, skanowanie portów, phishing, pharming, sniffing, spoofing, ataki Denial of service (DoS, DDoS rootkit) i ataki socjotechniczne. Na styku z zagadnieniami technicznymi lokalizują się zagrożenia wynikające z nieprawidłowych i szkodliwych zachowań użytkowników np. używanie łatwych do odgadnięcia haseł, pozostawianie komputerów włączonych bez opieki, czy brak zabezpieczeń na wypadek braku energii elektrycznej.

SPOSÓB POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU WYSTĄPIENIA ZAGROŻENIA	
Przyjęcie zgłoszenia i ustalenie	W przypadku wystąpienia incydentów zagrożenia bezpieczeństwa cyfrowego pracownik szkoły zobowiązany jest do zgłoszenia go osobie odpowiedzialnej za
okoliczności zdarzenia	infrastrukturę cyfrową szkoły oraz dyrekcji. Kluczowe znaczenie ma zebranie i zabezpieczenie przez specjalistę dowodów w formie elektronicznej.
Opis okoliczności, analiza, zabezpieczenie dowodów	Szczegółowy opis procedur reagowania na wystąpienie w szkole różnorodnych zagrożeń bezpieczeństwa cyfrowego powinien zostać zawarty w dokumencie „ polityka bezpieczeństwa cyfrowego ” danej szkoły stanowiącej element Szkolnego Planu Zapewnienia Bezpieczeństwa Cyfrowego . W części przypadków szkoła poradzi sobie we własnym zakresie, w niektórych konieczne będzie skorzystanie z zewnętrznego wsparcia wyspecjalizowanych firm.
Identyfikacja sprawcy(-ów)	Identyfikację sprawców ataku należy pozostawić specjalistom – informatykom. W sytuacji, gdy incydent spowodował szkole straty materialne lub wiązał się z utratą danych należy powiadomić Policję, aby podjęła działania na rzecz zidentyfikowania sprawcy.
Aktywności wobec sprawców zdarzenia ze szkoły/ spoza szkoły	Jeśli sprawcami incydentu są uczniowie danej szkoły, o zaistniałej sytuacji należy powiadomić ich rodziców, zaś wobec nich podjąć działania wychowawcze. Jeżeli skutki ataku mają dotkliwy charakter, doprowadziły do zniszczenia mienia lub utraty istotnych danych (np. gromadzonych w e-dzienniku szkoły), należy taki przypadek zgłosić na Policję.
Aktywności wobec świadków	O incydencie należy powiadomić społeczność szkolną (uczniów, nauczycieli, rodziców) i zaprezentować podjęte sprawnie działania, tak przywracające działanie aplikacji i sieci komputerowej w szkole, jak i wychowawczo-edukacyjne wobec dzieci.
Współpraca z Policją i sądami rodzinnymi	W przypadku wystąpienia strat materialnych oraz utraty danych (szczególnie danych wrażliwych) należy zgłosić incydent na Policji.
Współpraca ze służbami społecznymi i placówkami specjalistycznymi	W przypadkach zaawansowanych awarii (np. wywołanych przez trojany) lub strat (np. utrata danych z e-dziennika) konieczne jest skorzystanie z zewnętrznego wsparcia eksperckiego, kontakt z serwisem twórcy oprogramowania lub zamówienie usługi w wyspecjalizowanej firmie.

17. Ewaluacja

Program Wychowawczo - Profilaktyczny jest dokumentem otwartym i w wyniku przeprowadzonej ewaluacji może być modyfikowany.

W ewaluacji będą wykorzystane opinie uczniów, rodziców, nauczycieli.

Stosujemy następujące sposoby ewaluacji:

- ankiety przeprowadzone wśród uczniów, rodziców;
- obserwacje oraz ocena sytuacji wychowawczej i stanu opieki nad uczniami (najczęstsze problemy wychowawcze, sytuacja rodzinna, uczniowie z trudnościami w nauce, wychowawczymi, frekwencja, zaangażowanie uczniów i rodziców w życie szkoły),
- sprawozdanie pedagoga i psychologa,
- analiza dzienników min. pedagoga, psychologa,
- analiza pozostałej dokumentacji,
- sprawozdania na zakończenie roku szkolnego,

- protokół rady pedagogicznej – klasyfikacja roczna.

Działania wychowawcze i profilaktyczne szkoły, po przeprowadzonej wcześniej diagnozie będą corocznie modyfikowane w ramach potrzeb. Zmiany w programie wychowawczo-profilaktycznym zatwierdzane są na posiedzeniu Rady Pedagogicznej oraz posiedzeniu Rady Rodziców.